

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Судска заштита државине од узнемиравања

(мастер рад)

Ментор

Доц. др Милица Вучковић

Студент

Милица Степановић

Број индекса М024/18-О

Ниш, 2020. године

САДРЖАЈ

УВОД.....	4
1. ДРЖАВИНА	8
1.1. Назив и појам државине.....	8
1.1.1. Субјективно и објективно схватање државине.....	9
1.1.2. Државина и детенција (притежање)	11
1.2. Правна дејства државине.....	12
2. СУДСКА ЗАШТИТА ДРЖАВИНЕ.....	14
2.1. Заштита државине у римском праву.....	14
2.3. Сметање државине	19
2.3.1. Сметање државине узнемиравањем имисијама	21
3. СУДСКА ЗАШТИТА ДРЖАВИНЕ У ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	24
3.1. Материјалноправне карактеристике државинског поступка	25
3.2. Процесноправне карактеристике државинског поступка.....	28
3.3. Одлуке у државинском поступку.....	34
3.4. Привремене мере	35
3.5. Поновљено сметање државине	36
3.6. Судска заштита од узнемиравања државине у односима између сувласника и у међусобним односима непосредног и посредног држаоца	38
ЗАКЉУЧАК.....	46
ЛИТЕРАТУРА	50
САЖЕТАК	55
SUMMARY	56
БИОГРАФИЈА СТУДЕНТА.....	57

УВОД

Свако друштво карактеришу различити друштвени односи. Задатак правног поретка је да те односе регулише. Правни поредак је преваходно успостављен ради заштите економских интереса. Једна од социјално значајнијих сфера једне правно уређене друштвене заједнице је успостављање фактичке власти на ствари, ради њеног економског искоришћавања путем државине.

С обзиром да је државина фактичка власт коју неко лице има на некој ствари, она као таква може да буде последица субјективног права али и не мора да буде. Ту фактичку власт лица врше на основу неког субјективног права. Међутим, фактичка власт може да постоји и без субјективног права. Право и за њу везује одређене правне последице.¹

Државина представља доста сложен институт, и за њу се везују бројна спорна питања, почевши од дилеме настанака исте, преко њеног појама, па до проблема у вези саме правне природе и разлога заштите која јој се пружа. Све дилеме око правне природе државине кретале су се између две крајности, гледишта о државини као чињеници, и њему супротног става, о државини као грађанском субјективном праву, па чак, по мишљењу неких, и једином стварном праву².

У том смислу можемо поменути историјски хронолошко најважнија учења о правној природи државине. Римско право схвата државину као фактичку власт на ствари. Затим, у 17 веку, владало је схватање да је државина правни однос или стварно право. Учење о државини као субјективном праву настаје међу теоретичарима аустријског и пруског права. Јеринг је био мишљења да је државина само једно стање својине и да је основ државинске заштите заправо заштита својине. Један број теоретичара били су схватања да државина представља и факт и право. Тако посматрано, државина, као фактичка власт, постаје право, пошто закон за њу веже одређене правне последице. Савињи је био мишљења да се свака повреда фактичке власти треба санкционисати, али је ово схватање наишло на многе критике јер је било бесмислено свакој државини која је узнемирена или одузета пружати заштиту. Поменућемо и теорију воље, по којој је

¹ Р. Ковачевић Куштримовић, М.Лазих, Стварно право Пунта, Ниш 2009, стр. 29.

² Р. Ковачевић Куштримовић, М. Лазих, *op.cit.*, стр. 54-65.

основ државинске заштите воља држаоца, без обзира да ли је државина последица неког субјективног права.³

Мишљења смо да треба подржати схватање да се заштита пружа оном лицу које има и фактичку власт и вољу да ствар држи, користи, употребљава и убире плодове са ње, односно да је искористи са циљем обезбеђења егзистенције за себе и своју породицу, те се у том смислу треба санкционисати сваки облик узнемиравања приликом коришћења своје ствари.

Као најзначајније правно дејство државине, правом је уређена судска заштита државине од сметања. У овом раду биће обрађена судска заштита државине од сметања. Свесни чињенице да се карактеристике судског поступка за заштиту државине не разликују према облику сметања (иако по том критеријуму разликујемо државинске интердикте), определили смо се ипак да у раду истражујемо заштиту од узнемиравања. Циљ нам је да проверимо хипотезу да судска заштита државине од узнемиравања имисијама може бити ефикасно средство у борби против ових штетних утицаја, и тиме посредно допринети и заштити животне средине.

За теоријску анализу института, биће коришћена постојећа, домаћа и страна литература. Методологија истраживања прилагођена је самом предмету истраживања, те су коришћени следећи научно–истраживачки методи: Правно-догматски метод, нормативни, социолошки, психолошки, дескриптивни метод, анализа судских списа, метод студије случаја.

Циљ нашег рада јесте првенствено ближе упознавање са судском заштитом државине као и испитивање колико је предметна правна регулатива верификована у пракси и да ли постоји потреба за евентуалним корекцијама постојећег позитивног права. С обзиром на то да питање судске заштите државине задире у приватну сферу живота појединаца, од великог је значаја упознати се са институтом сметања државине и специфичностима које из њега произилазе а све ради ефикасније примене закона у пракси.

С обзиром на предмет и циљ нашег рада садржина је систематизована на следећи начин:

³ Р. Ковачевић Куштримовић- М. Лазић, *op.cit.*, стр. 55.

У првом делу рада обрађени су појам државине и правна дејства државине. Други део посвећен је судској заштити државине. Наше истраживање ће у овом делу бити усредсређено на само питање заштите, говорићемо о почецима заштите и разлозима за посебну заштиту државине, а осврнућемо се и на сам појам, карактеристике и облике сметања државине. Посебно ће бити речи о сметању државине узнемиравањем путем имисија. У трећем делу описане су материјалне и процесне карактеристике судске заштите као и одлуке које се доносе у државинском поступку, укључујући и одлуку о привременим мерама, а бавили смо се и одговором на питање шта ако дође до поновног сметања поседа. Указали смо на проблеме који се јављају у заштити државине у међусобним односима сувласника и у међусобним односима посредног и непосредног држаоца. На крају трећег дела разматрали смо потенцијале судског поступка за заштиту државине у решавању имисионих спорова.

Наше полазне хипотезе су:

- 1. Хипотеза: Да би лица могла да обезбеде егзистенцију за себе и своју породицу потребно је да држава и државни апарат на одређени начин регулише односе који постоје између држаоца ствари и права да он ту ствар користи, уз обавезу спречавање сваког трећег лица кроз институт судске заштите од сметања државине, који онемогућава држаоца да на тај начин уновчи однос који има према својим стварима без обзира да ли је њихов однос заснован на праву или не.*
- 2. Хипотеза: Свако има право да захтева заштиту државине, под условом да се противправном радњом сметаоца (са елементима природне воље и у случају упућивања озбиљне претње), мења до тада последња мирна државине односно одређено фактичко стање и успоставља ново, али се искључује право на заштиту у случају више силе или услед стања неурачунљивости.*
- 3. Хипотеза: Разлог судске заштите се састоји из обавезе да се пружи заштита власнику ствари, његовој вољи и слободи, односно да држалац може слободно да располаже сојим стварима, као и о обезбеђену нормалних односа у друшву уз контролу од стране државе, тј. ради заштите јавног реда и мира.*

4. **Хипотеза:** сваки од суддржалаца може да захтева заштиту како у односу на трећа лице тако и у односу на суддржаоце.
5. **Хипотеза:** брачни другови имају право да покрећу поступак у случају узнемиравања или одузимања.
6. **Хипотеза:** непосредни држалац има право да захтева заштиту како према трећим лицима тако и према посредним држаоцима.
7. **Хипотеза:** услов да би посредни држалац захтевао заштиту лежи у правном послу којим се одређује његово понашање.
8. **Хипотеза:** заштита од емисионих утицаја се може пружити како у петиторном тако и у посесорном поступку. Али се поставља питање који поступак има предност?
9. **Хипотеза:** Заштита животне средине и непокретности од недопуштених имисија је могућа само ако је реч о имисионој претњи преко граница које су предвидијене посебним законима.
10. **Хипотеза:** Начело хитности се ефикасније реализује у поступку због сметања државине јер се не испитују правна питања. Уз изузетке истицања приговора манљиве државине и приговора *petitorium absorbet possessorium*.
11. **Хипотеза:** Недостаци петиторне заштите од узнемиравања имисијима могу да се заобиђу у посесорном поступку.
12. **Хипотеза:** Начело превенције, као еколошко начело, се остварује путем института привремених мера и има за циљ отклањање ненадокнадиве штете.

I ДРЖАВИНА

1.1. Назив и појам државине

Независно од бројности и разноврсности разумевања појма државине, око порекла назива "државина" нема дилеме. Етимолошки, термин државина води порекло из латинског језика, језика којим су се служили римски правници. У римском праву је државина представља чин вршења фактичке власти на ствари. Корен речи води порекло од речи *sedere*, што значи седети, запосести. Лабеон, римски правник, назива је тако, „јер државину природно држи онај ко на њему седи“⁴

Наше право у својој регулативи усвојило је термин државина⁵.

Грађанско право државини даје посебно значење. Државина представља фактички однос лица према ствари, без обзира да ли је тај однос подржан неким правом. Државину може да има и лопов, односно лице које ствар прибави и на противправан начин. Државина не извире нужно из субјективног права. Али то не значи да не постоји подударања, будући да једно лице истовремено може да има и правну и фактичка власт (власник непокретности је истовермно и држалац те непокретности). Она је фактичка садржина имовинских права која се врше на стварима, али се та фактичка садржина остварује независно од тога да ли је држалац у конкретном случају и титулар неког од тих имовинских права. Постојање државине неког лица на једној ствари ствара обориву претпоставку о његовом праву на државину, или, барем, "општу заблуду" о постојању таквог права. Као таква, државина ужива државинску заштиту. Фактичка власт на ствари је заштићена независно од права.

⁴А. Ромац, Извори римског права, Загреб, 1973., стр.203.

⁵ У ЗОСПО, у глави V (наслов главе „Државина“) фактичка власт на ствари назива се државином, затим неким прописима Србије се могло наћи да се реч *posed*” употребљава као синоним за државину Нпр у чл. 85., 90., 213., 222. Закона о извршењу и обезбеђењу (Службени гласник РС; бр 31/11, 99/11), затим члан 366 Закона о извршењу и обезбеђењу Сл. Гласник РС, бр. 106/2015, 106/2016-аутентично тумачење, 113/2017- аутентично тумачење, 54/2019, користи појам државине, Закон о парничном поступку "Сл. Гласник РС", бр. 72/2011, 49/2013 – одлука УС, 74/2013 – одлука УС, 55/2014, 87/2018 i 18/2020).

Већина аутора је схватања да је „државина фактичка власт на ствари којој правни поредак признаје специфична правна дејства. Државина је факт који, без обзира да ли је садржина неког објективног права (својине, службености, залог,закупа, послуге) или је невезана са правом (државина лопова, или узурпатора службености, залог...) представља правну чињеницу којој правни поредак обезбеђује правна дејства.“⁶ Истиче се да би појам државине требало везати за сваку фактичку власт „коју неко лице врши у свом интересу“.⁷ Државина се састоји у остваривању неког интереса, економског или неког другог, па је због тога потребна природна воља да ствар држи као своју, а све то ради остваривања интереса.⁸

Римско право је најдоследније разграничило државину од својине. Још од римског права, које је прво признало самосталност државини, право не признаје сваки фактички однос за државину, нити сваком фактичком стању пружа заштиту.⁹

1.1.1. Субјективно и објективно схватање државине

Потребно је на самом почетку указати на постојање два схватања појма државине - субјективног и објективног. Од тога који је од њих прихваћен у одређеном правном систему зависиће круг активно легитимисаних субјеката у државинском поступку, тиме и обим пружања ове заштите. Као што смо већ поменули, римско и савремено право разликују елементе који су неопходни да би одређено лице имало државину на стварима. Воља као један од услова римског права за постојање државине, прави разлику између објективног и субјективног схватања државине. Поред воље, основни елемент за постојање државине према обема концепцијама је фактичка власт.

У римском праву државином је сматрана само фактичку власт на ствари која је последица воље да се ствар држи за себе (*animus domini*). То је субјективно схватање државине. По овом схватању, појам државине обухвата два конститутивна елемента: фактичку власт на ствари (*corpus possessionis*) и вољу да се ствар држи као своја

⁶М. Лазић, Правна дејства државине према Српском грађанском законик, Ниш, 1995, стр.176.

⁷А. Гамс, Дискусија о неким проблемима из грађанског права, „Архив за правне и друштвене науке“, 1960., бр. 3-4, стр. 307. Изнети став нашег истакнутог теоретичара је јасан, имајући у виду да сврху правног промета везује за економске циљеве. Разумљиво је онда да и државину схвата као појаву која у основи има одређени (економски) интерес држаоца.

⁸А. Гамс, Основи стварног права, Београд, 1971., стр.238.

⁹О. Станковић, С. Перовић, М. Трајковић ., Енциклопедија имовинског права и права удруженог рада I-III., том II., Посјед., Београд., 1978.стр.1010, 1011.

(*animus domini*). Држалац је, према томе, лице које се према ствари понаша као власник. Ко нема вољу да ствар држи као своју сматра се притежаоцем и не ужива право на заштиту државине. Практична последица прихватања овог схватања државине у једном правном систему је да право на заштиту државине имају само власник, лопов и утајивач¹⁰. Тако је и било у римском праву, до тренутка када је постало јасно да је овако постављена заштита државине исувише уска. Тако је створен појам „државине бестелесних ствари“ (*quasi possessio*)¹¹. Овим појмом су у круг активно легитимисаних у државинском поступку укључени и одређени други субјекти, који немају *animus domini*, али имају неки други *animus* који их води остваривању одређених, пре свега економских интереса и циљева. Ти, наизглед другачији интереси, а у основи врло слични власниковим, по тој економској суштини, такође су заслуживали уважање и заштиту. Тако се државинска заштита проширила и на титуларе права плодуживања и права стварне службености. Остали су продужили да држе ствар као притежаоци, без обзира на интересе у вршењу државине, и тако остали ван круга активно легитимисаних у поступку за заштиту државине. Ово схватање је наставило да постоји у француском праву и правима која су се развијала под његовим непосредним утицајем.

Објективни појам државине има само један конститутивни елемент, и то фактичку власт на ствари. Ова власт треба да је праћена обичном вољом вршења у сопственом интересу. По објективном схватању, притежалац је лице које врши фактичку власт на ствари по упутствима и под надзором држаоца. Објективни концепт проширује појам државине, а сужава појам притежања. Држаоци, поред власника, лопова и утајивача (државина ствари), плодуживаоца и титулара права стварне службености (државина права), постају и закупац, послугопримац и други који врше фактичку власт на ствари без воље да је присвоје. Објективну концепцију државине усвојило је немачко право, швајцарско право, италијанско, пољско право и Закон о основама својинскоправних односа (у даљем тексту ЗОСПО).

Дакле, у нашем праву је прихваћена објективна концепција државине, те је за постојање државине једног лица потребна и довољна фактичка власт на ствари, праћена природном или државинском вољом. Та природна, државинска воља може да буде испољена кроз фактичке или правне радње. Такође, за постојање фактичке власти није нужна стална повезаност држаоца са ствари, већ је довољна воља да је држи. Државина

¹⁰ В., И. Пухан, Римско право, Београд, 1969, стр. 228-229.

¹¹ В., Д. Стојчевић, Римско приватно право, XIII издање, Београд, 1983, стр. 150.

се не губи у ситуацији када одређено лице борави у стану, а кључ од стана, с обзиром да има проблема са кровом, оставио комшији, те то не значи да је пренео и државину на стану. Слично важи и у ситуацији када је спречен да врши фактичку власт, или када нема услова да се та фактичка власт на ствари реализује.

1.1.2. Државина и детенција (притежање)

Уобичајено је да непосредни држаоци сами врше фактичку власт на ствари, али се дешава да ову власт врше и преко детентора, тзв. државинског помоћника. Детентор врши туђу фактичку власт на ствари, из чега произлази да он није држалац ствари.¹² За детенцију правни поредак не везује значајнија правна дејства. Детенција не ужива правну заштиту, нити у односу на држаоца, нити према трећим лицима,¹³ и не може довести до стицања својине одржајем.¹⁴

Још је римско право разликовало државину од детенције. Те је држалац било лице које је имало и фактичку власт и вољу да ствар држи за себе. А детенцију су објашњавали на начин да детентор има само фактичку власт, уз одсуство воље, тј. Детентор је држао ствар за другога. Основ фактичке власти детентора се налазио у неком облигационом уговору, као што су уговор о закупу, о депозиту, уговор о послузи.

У нашем позитивном праву нормирано је следеће: „Лице које по основу радног или сличног односа, или у домаћинству врши фактичку власт на ствари за друго лице, а

¹² У том смислу неки правници сматрају да је, на супрот државини, детенција фактичка апрехензија, фактички просторни однос према ствари без економске власти над њом. - А.Гамс, *op.cit.*, стр.46.

Други, поделу везују за постојање односно непостојање државинске воље, истичући: „У свакидашњем говору ријеч „посјед“ „посједовати“ означава да ми једну ствар имамо у нашим рукама, у нашој власти. Према томе посјед означава фактички однос према једној ствари. Детенција значи да неко има какву тјелесну ствар у својој фактичкој власти, без обзира да ли је та власт правнооснована или не. Појам посједа је шири од детенције, јер посјед садржи поред овог материјалног елемента, *corpus*, још један други елемент психолошки или интелектуални, који се зове *animus*, што је у ствари воља или намјера да се ствар држи за себе самога, те да се с њом користи.“ - В.Спаић, *Стварно право*, Сарајево, 1949., стр.29.

¹³ „Пошто детентор није држалац ствари он нема право на државинску заштиту државинским тужбама сходно одредби чл. 75. Закона о основама својинско-правних односа“ - Одлука Округног суда у Београду, Гж. 8463/99, Судска пракса, бр. 4/2001.

¹⁴ С обзиром да није држалац, притежалац не може стицати имовинска права одржајем. Према томе, закупац, послугопримац, притежалац, не може стећи својину одржајем. Теоретичари права који државину дела на „својинску“ и „употребну“, тврде да само својинска државина доводи до одржаја. - А. Гамс, *op.cit.*, 1964, стр.49.

дужно је да поступа поупутствима овог другог лица, нема државину".¹⁵ Из ове законске формулације произилази да државину има држалац, а да је детентор нека врста „продужене руке држаоца“, односно да детентор поступа само и искључиво у складу са налозима држаоца. Из члана 71. ЗОСПО се може закључити да детентор може бити свако лице које се налази у радном или сличном односу код држаоца и које обавља апрехензионе радње према објекту државине у циљу вршења туђе фактичке власти. Детентор поступа по налогу држаоца извршавајући искључиво држаочеву фактичку власт. Ипак, у пракси је танка нит између детенције и државине, јер би, по правилу, уколико детентор одступи од упутстава и налога држаоца ствари, уз испуњење одређених услова, лако могао постати непосредни држалац ствари, па би онда претходни држалац био приморан да захтева државинску заштиту због сметања или одузимања државине коју му правни поредак омогућава.

Попут ЗОСПО-а, и Нацрт Грађанског законика¹⁶ детенторе посматра као лица која су помоћници у државини. Нацрт каже: „Лице које на основу радног или сличног односа, или у домаћинству врши чињеничну власт на ствари за друго лице и дужно је да поступа по упутствима овог другог лица, нема државину. У овом случају државину има лице по чијим је упутствима притежалац дужан да поступа".¹⁷ У цитираној законској одредби из Нацрта можемо уочити правни континуитет и доследност у односу на тренутно важеће законске норме као и норме које ће потенцијално у будућности бити примењиване, на релацији држалац-детентор (притежалац).

1.2. Правна дејства државине

Правна дејства која се везују за државину имајују велики значај за држаоце, с обзиром да им служи као претпоставка за регулисање правног односа, те у том правцу производи првна дејства са другим чињеницама, али ствара и обориве правне претпоставке¹⁸ У сваком правном поретку се као државина регулише само она фактичка власт која испуњава услове постављене објективним правом. По критеријуму правних дејстава која објективно право везује за државину као фактичку власт на

¹⁵Члан 71 ЗОСПО.

¹⁶Нацрт Грађанског законика Републике Србије. Доступно на: Сајт Министарства правде Републике Србије Датум преузимања: 10.08.2017.године.

¹⁷Члан 2183 Нацрта Грађанског законика Републике Србије.

¹⁸ М. Лазић, *op.cit.*, стр 187.

ствари, разликујемо три функције државине. То су функција публицитет, аквизицијска и функција континуитета¹⁹.

Државина чини видљивим права која у својој садржини имају овлашћење на државину. Што је посебно значајно код стварних права, због њиховог апсолутног дејства. Тиме државина обавља своју функцију публицитета. Ако трећи уочавају да неко са ствари поступа као власник, плододуживалац или закупац, формирће слику о њему као титулару одговарајућег права и томе ће прилагодити своје понашање у правном промету.²⁰ Уколико се ради о привиду права који наведе треће лице на поступак који не одговара правом стању права, нпр. да купи ствар од невласника или је узме на плододуживање од невласника, правни поредак му пружа заштиту управо захваљујући публицитетној функцији државине. Тако правни поредак омогућава стицање својине од невласника и штити положај савесног држаоца ствари који треба да ту ствар врати правом власнику.²¹

Аквизицијска функција државине састоји се у томе што код деривативног стицања, предаја ствари у државину представља начин стицања права својине, права плододуживања, права употребе и заложног права на покретним стварима, док код оригинарног стицања представља такође једну од претпоставки за стицање. За стицање права својине одржајем потребна је државина одређеног квалитета и трајања. Такође, за стицање права својине од невласника неопходна је и предаја ствари, што се образлаже тиме да савесност стицаоца почива на његовом уверењу да својину стиче од власника, дакле деривативно. За стицање права стварне службености одржајем потребно је дуготрајно вршење фактичке садржине права стварне службености на послужној ствари.

Функција континуитета је најважнија функција државине, због тога што омогућава, кроз државинску заштиту, као најважнију последицу државине, и кроз институт стицања права својине и права стварних службености одржајем, очување стабилности друштвених односа поводом ствари. Кроз гарантовање правне заштите

¹⁹ Опширније, Н. Гавела, ет А1, Стварно право, Свезак први, Загреб, 2007, стр. 227-263., Р. Ковачевић-Куштримовић – М. Лазић, ор...cit., стр. 56-58.

²⁰ „Државина је реална и споља видљива чињеница, независно од тога да ли произлази из неког субјективног права или не. На основу те чињенице ствара се претпоставка да је држалац титулар права чију фактичку власт врши.“ (Р. Ковачевић-Куштримовић – М. Лазић, ор. cit., стр. 57.),

„Савесност државине се претпоставља.“ (чл. 72. ст. 3 Закона о основама својинскоправних односа)

²¹ Р. Ковачевић-Куштримовић – М. Лазић, ор. cit., стр. 98 – 103.

државине правни поредак омогућава остваривање одређених интереса правних субјеката поводом ствари и очување успостављеног поретка и мира у друштву.

II СУДСКА ЗАШТИТА ДРЖАВИНЕ

2.1. Заштита државине у римском праву

Како што смо већ напред истакли, свако друштво карактеришу различити друштвени односи, те сви ти односи који настају имају за последицу неки економски интерес. Лица која успостављају фактичку власт на ствари, чине то из економских разолога. Па потреба да се фактичка власт правно заштити постојала је још код старих народа, а тај проблем успели су да реше римски правници, који поред тога што су извели појам државине, створили одређени начин правне заштите државине било да она настаје одузимањем било узнемиравањем. Такву заштиту, изграђену на традицији римског права преузели су већина правних поредака.

Стари Римљани су пружали заштиту само оним приватним правима за које су били предвиђене посебне тужбе, с обзиром да се није разликовало формално од материјалног. У почетку, извор приватно права биле су једино тужбе 12 таблица, због чега се мора сматрати да приватни односи за које, у случају сукоба или спора, нису биле предвиђене тужбе, нису сматрани правним односима. Међутим то преузимање било је веома тешко на тлу Европе. Јер су они сматрали да се штити субјективно право, а да је сама државина привид тог права. Међутим, касније, рецепцијом римског права, развијала се могућност заштите државине независно од заштите права, па су многи постављани питања зашто право штити државину која је противправна? давањем одговора на постављено питање искристалисале су се две теорије, релативна и апсолутна. Апсолутне теорије основ заштите налазе у само поседу, односно потребом да се заштити економски односно правни интерес држаоца. Релативне теорије основ заштите налазе изван државине.

Свакоко разлог заштите лежу у континуитетној функцији, штитећи државину штите се и односи, те се обезбеђује доктрина мира.²² наша теорија тумачи државину кроз релативне теорије, те све више аутора усваја теорију мира.

Римљани су ради заштите фактичке власти лица над стварима, конструисали тзв. интердикте. Свакако, пре увођена ових тужби у правни систем римљана постојао је регулатор односа, али је те односе морао на почетку да држалац штити сам, тј посесор, уз толеранцију и помоћ непосредне околине, али ако би државине била одузета или узнемирана, и поред тога не би могла да се издејствује интервенција државне власти. Могло би се рећи да је тада настало начело: слобода је могућност чинити оно што закон дозвољава.²³

Било је више врста интердиката: *interdicta retinendae possessionis* - интердикти због узнемиравања државине и *interdicta recuperandae possessionis* - интердикти због одузимања државине. Интердикти због узнемиравања државине били су интердикт због узнемиравања државине непокретности (*interdictum uti possidetis*) и интердикт због узнемиравања државине покретне ствари (*interdictum utrobi*). Интердикти због одузимања државине били су интердикт за повраћај отете ствари (*interdictum unde vi*), интердикт за повраћај потајно узете ствари (*interdictum de clandestina possessione*) и интердикт за повраћај ствари до које се дошло злоупотребом поверења (*interdictum de precario*).²⁴Интердикте је креирао претор. Сам назив "интердикт" потиче од латинске речи *interdictum* - забранити, што говори и о садржини преторове одлуке по њему. Претор је забрањивао даље понашање којим се смета туђа фактичка власт и економско искоришћавање ствари и наређивао је повраћај у пређашње стање. Он није улазио у питања права на државину и квалитета државине, већ се бавио само последњом државином, код кога је била, да ли је била мирна, да ли је било сметања и у чему се оно састојало и ко је извршио сметање. У суштини, те битне карактеристике поступка за заштиту државине су остеле исте.

²² Н. Гавела, Посјед ствари и права, Загреб, 1999., стр 105.

²³ А. Ђорђевић, Систем приватног (грађанског) права, Београд, 1903., стр 127.

²⁴ О. Станојевић, Римско право, Београд, 2007, стр. 268, 269.

2.2 . Разлози посесорне заштите

Државина није право, него факт, фактички однос, па се поставља питање зашто право штити државину.

Наше право пружа заштиту свакој државини, макар она била и манљива.

Многи аутори су мишљења да би давањем одговора на питање, зашто се пружа заштита државини?, добили и одговор о самој суштини института државине.

О разлозима посесорне заштите се причало и раније, али су се теоретичари интензивно почели бавити тим проблем у 19. веку. У том периоду су створене теорије које су објашњавале разлоге заштите, и то теорија мира, теорија теорија личности и теорија својине. Теорија мира је таквог схватања да се заштита пружа не због саме државине, него због заштите јавног реда и мира, дакле друштву је било битно да се та фактичка стања не мењају самовласно. С обзиром да је држава обезбедила грађанима да реше спорове пред судом мирним путем, те је интерес да се примени сила припадао само држави. Теорија личности оправдава ону заштиту држаоцу, коме је одузимањем фактичке власти или узнемиравање повређена слобода, а тиме и његова личност, што је недоуштено јер се личност мора штити од сваке силе. Родоначелником ове теорије сматра се Савињи. Заговорник теорије својине, Јеринг, сматра да се преко државинске заштите заправо штити својина. По овој теорији, пружа се заштита својини, власнику, који је уједно и држалац те ствари, те ова заштита коју правни поредак даје може користити и држаоцу који није власник, али се њему не пружа заштита због њега самог неко у жељи да се заштити власник. Теорија је заступана и код нас, као и у бившој Југославији.

У 20. веку су развијене две теорије које су давале одговор на горе постављено питање, и то теорија континуитета и теорија економске користи. По теорији континуитета, разлог за заштиту државине не лежи у самој државини, него у интересу држаоца да заштити континуитет односа у којима људи живе. Ова теорија је била заступљена и код нас, као и у бившој Југославији. Према теорији највеће економске користи, државина се третира као вредност. Ствар има највећу вредност у онога у чијој се фактичкој власти и налази, те правни поредак пружа заштиту, како својини тако и државини, у случају када се државина и својина разиђу, те да би одређена лица имала користи од тих ствари, није довољно само да их поседују него и да правни поредак

омогужи искоришћавање тих ствари, како власницима тако и лицима које само фактички држе те ствари (када је власник пасиван боље је да ствар користи било ко него да је не користи нико).²⁵

Давања одговора на горе постављено питање ослобођене су присталице учења које сматра да се државини не треба пружити заштита и присталице учења која државину сматрају правом.

Како смо већ истакли, многи сматрају да се државини не треба пружити заштита, те се у том правцу постављају два питања, да ли је оправдано постојање заштите и који је разлог? Разлози који иду у прилог овом схватању јесу да се мали број тужилаца опредељује за коришћење овог института, те да вођење поступка није економично, да се уместо покретања посесорног поступка, циљ и сврха може постићи и коришћењем привремених мера, али само у ситуацијама када постоји опасност од настанка ненадокнативе штете која треба и мора да се спречи, даље, сам поступак доказивања је дуг, јер за разлику од петиторног спора, посесорни поступак је такав у ком се не доказују правна питања и у ком се спорне чињенице не доказују исправама. Присталице друге теорије не траже разлог због кога се пружа заштита, већ је за њих довољно то што државину сматрају правом а не фактом, те пошто се пружа заштита сваком праву, у томе и лежи разлог заштите.²⁶

Треба поменути и поделу на апсолутне, релативне и мешовите теорије. Апсолутне теорије разлог заштите налазе у самој државини. Заступници ове теорије су познати теоретичари Ганс, Пухта, Ранда, а од наших старијих правника професор Андра Ђорђевић. Они сматрају да основ заштите лежи у вољи и да је воља полазна тачка целог права. Међутим помоћу воље не можемо објаснити ни право, ни државину ни заштиту која кој се шружа.²⁷

Релативна теорија је у потпуности изједначене са теоријом својине. Представник те теорије, Јеринг, као што је напред истакнуто, основ види у заштити власника. Оно што представља ману ове теорије јесте да се заштита пружа и невластнику, односно лицу који држи ствар без правног основа.

²⁵В. Водинелић, Чему посесорни поступак? О разлогу посесорне заштите., Правни записи, год.IV, бр.2 (2013)., Правни факултет Универзитета Унион., 2013, стр 7,9,11,12.

²⁶ В. Водинелић, *op.cit.*стр. 26.

²⁷ С. Крнета, Питање заштите посједа, Годишњак, Сарајево, 1958/VI.

Римско право пружа заштиту и државини без обзира да ли је она законита или незаконита, савесна или несавесна. Због тога су неки историчари права понудили одговарајуће објашњење сврхе државинске заштите. Они указују на то да се у периоду републике појавило неколико облика коришћења освојених територија, међу којима су биле најважније: *ager adsignatus* и *ager occupatorius*²⁸. *Ager adsignatus* је била земља која је припадала сиромашнијим слојевима становништва, плебејцима по основу поступка адсигнације, а *ager occupatorius* су биле веће површине земљишта које је било у државној својини али су на њима државину успостављали богатији грађани, те су теоретичари размишљања да је државинска заштита у риму настала да би се штитио њихов економски интерес, тј. богатство. Тако се објашњава због чега се није уопште расправљало у право него се расправљало само о томе код ког је државина и да ли је сметана, те је то остало тако и до данас.²⁹

У оквиру релативних теорија, савремено право прихвата комбинацију теорије мира и теорије континуитета.³⁰ Заштита државине служи заштити јавног мира и реда, али и очувању континуитета односа који постоји између људи поводом ствари.

Ниједна од ових теорија није дала одговор на горе постављено питање, те је наше размишљање, да је потребно, да би се разумела заштита која се пружа, да се узму у обзир све теорије у целини и сагледају разлози свих њих. Сви разлози које наводе теорије понаособ, као што је мир, воља држаоца, право својине, интерес континуитета, економска корист заиста и постоје, и указивање на њихово постојање није бесмислено. У случају сметања државине је итекако нарушен мир, повређена слобода и воља држаоца, одузета или узнемирена својина, осујећен однос континуитета, те онемогућено да се ствар искористи, и то јесу реалне појаве које се редовно срећу приликом сметања државине, те оно као такво могу, у том заједништву и јединству, да буду прихваћене као разлог заштите.

²⁸ Л. Јоцић, Циљеви посесорне заштите, Зборник радова Правног факултета у Нишу, Ниш, 1990, стр. 186 – 187.

²⁹ Л. Јоцић, *op. cit.*, стр.187 – 189.

³⁰ Н. Гавела, Посјед ствари и права, *op.cit.* стр. 105.

2.3. Сметање државине

Свакоме се забрањује да задире у туђу државину, било да та државина потиче из одређеног грађанског субјективног права или не. Поред тога што се мора утврдити и доказати последње стање државине, потребно је да се утврди акт сметања или одузимања. Традиционално, још од римског права, резликују се два вида сметања и то узнемиравањем државине и одузимањем државине. Линија разграничења ова два облика сметања државине је понекад веома танка, што у крајњој линији не представља проблем у пракси, с обзиром да се карактеристике судског поступка за заштиту државине не разликују према карактеру сметања.

Сметање државине је чин који мења последње стање државине. Реч је о чину који успоставља ново, другачије фактичко стање, а фактичка власт држаоца или нестаје или се ограничава. Штег држаоца, а узнемиравање се састоји у ограничавању и мењању дотадашњег начина вршења фактичке власти. Одустимање државине састоји се у потпуном негирању фактичке власти. До тада чин који није способан да промени постојеће фактичко стање не представља сметање. И штетне имисије, као што је бука, отицање атмосферских вода, испуштање непријатних мириса и штетних гасова третирају се као узнемиравање државине³¹, а право на петиторну заштиту од штетних имисија не искључује и право на државинску заштиту од узнемиравања имисијама.³²

Сметање постоји када одређена радња проузрукује промену фактичке власти, а последица је воље одређеног лица да изазове промену фактичке власти. Постоје и

³¹Када је због изливања отпадних вода у двориште и гаражу тужени угрозио непокретност тужиоца преко уобичајене мере за месне прилике, тужилац има право на судску заштиту у смислу члана 75 и 39 ЗОСПО- Врховни суд Србије Гзз108/83.

³² -Право на заштиту због штетних имисија не искључује и право на поседовану заштиту
Првостепеним решењем утврђено је да је тужени сметао тужиоцу у задњем мирном поседу дворишта и зграде, јер је дана 3.10.1980. године затрпао сливник за одвод воде у свом дворишту и том приликом одводну воду усмерио ка згради тужиоца, а који зид зграде је овлажен у висини од 40 до 50 цм. Туженику је наложено да поново ископа канал по свом дворишту и да се убудуће клони вршења сметања посуда, као и да надокнади тужиоцу трошкове. Међутим другостепени суд је преиначио решење и одбио тужбени захтев. Чињенично стање другостепени суд није доводио у питање, да је тужилац био у мирном поседу, да је измештањем канала тужени сметао посед тужиоца. Другостепени суд је закључио да се ради о спору о имисијама. Па је у вези са тим закључено да тужилац није могао да тражи заштиту у поседовном поступку него заштиту у петиторној парници. Закључује се да је на овај начин тужилац имао право и на петиторну и посесорну заштиту. Како је другостепени суд одбио тужбени захтев из горе наведеног разлог, тиме је он учинио битну повреду одредаба парничног поступка, јер је тужилац имао могућност да бира какву заштиту жели. (ВС Хрватске, Гзз44/81 од 10.1981.).

изузети, када се може констатовати да не постоји сметање, због тога што је промена фактичке власти проузрокована вишом силом (гром сруши дрво) или случајно, (неко изоре туђу њиву не знајући), или у стању неспособности за расуђивање (дете уђе у туђе двориште).

Ипак, за промену фактичке власти и сам чин сметања није потребна намера, већ је довољна природна воља - свест, знање, да се преузетом радњом смета туђа државина.³³ Међутим, у ситуацији када се на пут срушило дрво, прекинувши службеност превоза држаоца, не сматра се да постоји сметање, без обзира што је он објективно сметан. Потребна је свест и воља, или ти несавесност.³⁴ До сметања државине може доћи и вербалним путем, када се упуту озбиљна претња (стављање у изглед будућег зла титулару права члановима његове породице или имовине), и на тај начин изрекне забрана даљег коришћења права.³⁵

ЗОСПО чланом 75 предвиђа да сваки држалац ствари и права има право на заштиту од узнемиравања или одузимања државине, и не захтева за пружање те заштите да је сметање противправно, али се у теорији и пракси ипак сматра да је противправност сметања неопходна услов заштите. „Ако се сметање и одузимање посједа заснива на пристанку посједника или је засновано на одлуци неког државног органа, у том случају не ради се о противправном сметању, па се таквом посједу и не пружа заштита.“³⁶ Тако, не постоји сметање када неко на основу овлашћења или налога државног органа захвати у државину другог лица чак и против његове воље.³⁷

³³ Постоји сметање државине права коришћења бунара због сталне опасности да загађена вода из септичке јама продре у бунар. При том је без значаја чињеница што до загађења воде још није дошло, јер моменат загађења је неизвесна околност, која може у сваком моменту наступити и због које држалац бунара- не сме да употребљава воду, а ако то не чини, налази се у сталној опасности због наступања штетних последица употребом загађене воде- Врховни суда Србије Гзз бр.319/73, извор С. Вуковић, судска пракса из својинско правних односа, Београд, 2003, стр 423.

³⁴ Свако оштећење туђе имовине није уједно и сметање поседа, јер ово последње мора у себи носити још знакове савесног задирања у туђе право поседа, те знакове самовлашћа, ако се тужена због неких међусобних односа, хтела освети тужиоцу и зато му запалила сено, тужиоцу одговора за наканаду штете а не због сметања поседа- Окружни суд Бјеловар, гж.бр. 1071/80 од 25.06.1980. године.

³⁵ Обична забрана коришћења нужног пролаза не представља акт сметања поседа. Сметање се може извршити, вербално када се титулару права упуту озбиљна претња и на тај начин изрекне забрана даљег коришћења права. У конкретном случају, према наводима из тужбе, претње није било, већ је тужени усмено забранио даље коришћење нужног пролаза, што не представља чин сметања- Решење окружног суда у Пожаревцу, Гж.бр. 1386/95.

³⁶ А. Етеровић, Сметање посједа у судској пракси, Сарајево, 1989, стр. 19.

³⁷ Побијаним решењем одбијен је предлог тужиоца за одређивање привремене мере којом би се обавезао тужени да тужиоцу одмах прикључи телефонски број, под претњом новчаног кажњавања, наиме, у ставу 2 образложења првостепени суд наводи да је по службеној дужности и без саслушања противне стране, донео привремену меру која се одређује у извршном поступку ради отклањања хитне опасности

2.3.1. Сметање државине узнемиравањем имисијама

Један од најчешћих видова узнемиравања државине у пракси јесте узнемиравање имисијама. У истраживачкој пракси смо се сусрели са неким случајевима сметања државине овим шкодљивим утицајима. Један случај се тичао имисија од отпадних вода. Изливање отпадних вода са једног земљишта може значајно угрозити суседна добра. Уз то, због хемијског састава и физичког својства, изливање отпадних вода представља и велики еколошки проблем. Овакве воде су најчешће последица обављања одређених индустријских делатности, коришћења вештачких ђубрива и пестицида. Према општеприхваћеном становишту у судској пракси, свако изливање отпадних вода са једне непокретности на суседну треба сматрати штетним утицајем које отежава њено коришћење, преко мере која је уобичајена. У једном државинском поступку тужиоцу је пружена заштита јер му је претила опасност од изливања отпадних вода из септичке јаме туженог: "Првостепени суд је дана 15.01.2006. године констатовао изливање отпадних вода из септичке јаме туженог на парцеле тужиоца, као и да после тог времена, а пре него што је тужба поднета, оваквог површинског изливања отпадних вода није било, будући да је тужени отпадне воде из септичке јаме цевима одводио у канал. На тај начин је заштитио парцеле тужиоца од изливања било каквих отпадних вода. Поред тога што је септичка јама водопрпусна и нема избетонирано дно, суд језакључио да нема поузданих доказа да се услед процеђивања фекалних вода наноси штета парцелама тужиоца. На основу изнетих чињеница, првостепени суд је тужбени захтев одбио као неоснован. Према мишљењу другостепеног суда, у конкретном случају се ради о штетним имисијама, и сметању државине штетним имисијама, на који случај се има применити члан 5 Закона основама својинско-правних односа. За примену ове одредбе првостепени суд је најпре био дужан да утврди да ли је септичка јама изграђена сагласно техничким прописима и да ли је била потребна одлука органа управе за њену изградњу. Такође било је потребно утврдити и да ли се из септичке јаме

противправног оштећења или спречавања насиља или отклањања ненадокнадиве штете на тужиоцев предлог. У даљем образложењу суд констаује да је предлог за издавање привремене мере није основан. Јер тужилац није предочио постојање опасности, па нису испуњени услови за примену члана 254 ЗИП, а у вези члана 442 ЗПП, Чланом 70 до 81 ЗОСПО законодавац је пропустио да изричито наведе, да само одузимање или узнемиравање мора да буде противправно да би имао право на заштиту. Тамо где закон допушта одузимање или узнемиравање не постоји сметање. Значи не постоји сметање када неко поступа на основу овлашћења државног органа- Решење Вишег Трговинског суда, Пж. Бр. 8669/2003 од 11.03.2004. године.

и у којој мери шире непријатни мириси и преносе на непокретност тужиоца, као и каква је садашња и евентуално будућа намена тужичеве непокретности. У поступку је од значаја сагледати и месно уобичајене околности и да ли је у конкретној средини постављање септичких јама регулисано локалним прописима.³⁸

Други случај са којим смо се сусрели у пракси везан је за имисије од атмосферских отпадних вода. Атмосферске отпадне воде се формирају као површински отицај од атмосферских падавина. Количина и квалитет оваквих вода зависи од интензитета и учесталости падавина, начина одржавања јавних површина, интензитета моторног саобраћаја, атмосферског загађења и других климатских утицаја. Атмосферске воде квашењем често утичу на појаву пукотина, напрелина на објектима, и тиме до њиховог пропадања. Ове имисије, поред тога, могу оштети и околне помоћне објекте, изазвати нестабилност тла и клизишта и сл. Такве појаве су услед климатских промена постале веома честе у нашем окружењу. Влажење објеката често изазива појаву буђи и ширење непријатних мириса. "У току поступка тужилац је тужбом тражио да тужни престане са узнемиравањем, на тај начин што ће да измести олуку са трафостанице, са ког олука се сва атмосферска вода слива у подрум тужиоца. Међутим, првостепени суд оценом напред наведеног чињеничног стања, одбија тужбени захтев као неоснован, позивајући се на члан 5 и 42 ЗОСПО. Одибија тужбени захтев из разлога јер је из допуне налаза вештака грађевинске струке утврдио да на стамбеном објекту тужиоца постоји влажење, али као последица неизведене хидроизолације, јер вода са трафо станица је у незнатној количини и доста је удаљена, око 14 до 15 метара од објекта. Другостепени суд усваја жалбу тужиоца. Тужилац је изјавио жалбу на горе наведену пресуду, која жалба је усвојена. Другостепени суд је извео закључак да првостепени суд није дао јасне разлоге за свој закључак да је тужбени захтев неоснован. Ово из разлога што је првостепени суд ценио налаз и мишљење вештака грађевинске струке само у делу, да на објекту тужиоца штета није настала услед излива атмосферске воде из олука на објекту трафо станице, али при одлучивању није ценио налаз и мишљење вештака, у ком вештак даје мишљење да се атмосферске воде са свих објеката изграђених на једној грађевинској парцели, као и са површине те парцеле, не могу упуштати у другу грађевинску парцелу и да је због тога потребно да при дну

³⁸ Окружни суд у Ваљеву, Гж. бр.1247/06 од 30.08.2006.

терена окрене олук ка јавној површни".³⁹ Што се тиче начина узнемиравања до којих долази услед атмосферских вода треба се узети у обзир и одредбу чл. 34 став 1 Правилника о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу⁴⁰, којом је прописано да се површинске воде одводе са парцеле слободним падом према риголама односно према улици, са најмањим падом од 1,5 %, док је ставом 2 истог члана прописано да се површинске воде са једне грађевинске правцеле не могу усмеравати према другој парцели. Мишљења смо да се позивањем и на тај правилник може тражити усмеравање отицања атмосферских вода, како би се спречило узнемиравање а и настанак штете.

С друге стране, и поред имисија, мора се констатовати да узнемиравање не постоји у ситуацији када до самог узнемиравања није дошло, поред тога што се претпоставља да може доћи до ненадокнадиве штете.⁴¹ Међутим, постоји узнемиравање када, поред тога што је изграђена септичка јама, она се и користи, те постоји опасност да се загађена вода из септичке јаме продре у бунар.⁴²

До узнемиравања може доћи и у ситуацијама када се то чини буком при вршењу занатских и других услуга, а вршење усолуга се врши на основу одлуке надлежних управних органа.⁴³

Имисије су штетниви утицаји повезани са коришћењем непокретности, који се простиру на суседне непокретности, и ометају коришћење тих непокретности⁴⁴. Имисијама се не сматрају физички упади у туђу непокретност,⁴⁵ јер имисије нису

³⁹ Решење Основног суда у Лесковцу П.бр. 1151/2017 од 18.10.2018 и Решење Апелационог суда у Нишу Гж.бр. 1760/2019 од 26.03.2019. године.

⁴⁰ Правилник о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу („Сл. Гласник РС“, бр. 22/2015).

⁴¹ Не постоји сметање поседа права коришћења тужиоцевог дворишта у случају када је тужени на свом земљишту, које се налази у дворишту тужиоца, изградио септичку јаму, а тужилац само претпоставља да би употребом те јаме могло доћи до одливања садржаја јаме у његово двориште. Окружни суд Сарајево, Гж349/77 од 9.2.1977. године.

⁴² Постоји сметање државине права коришћења бунара због сталне опасности да загађена вода из септичке јаме продре у бунар. При томе је без значаја чињеница што до загађења воде још није дошло, јер моменат загађења је неизвесна околност, која може у сваком моменту наступити и због које држалац бунара- не сме да употребљава воду из бунара, а ако то не чини, налази се у сталној опасности због наступања штетних последица употребом загађене воде. врховни суд Србије, Гз319/73

⁴³ Окружни суд у Ваљеву, Гж 860/81.

⁴⁴ М. Вучковић, Грађанскоправни аспект заштите од прекомерних имисија, докторска дисертација, Ниш, 2018., стр. 68.

⁴⁵ Под овим се рецимо подразумева бацање камења, тениске лоптице, кугле, земљишне масе, грана, бетонских делова, отпалог грађевинског материјала или постављање крана.

непосредни напади на право својине.⁴⁶

Одредбе чл. 3 ЗОСПО предвиђају да власник има право да своју ствар држи, да се њоме користи и да њоме располаже у границама одређеним законом, а свакако је дужан да се уздржава од повреде права својине другог лица. Ако треће лице неосновано узнемири власника, а не одузимањем ствари, власник може према члану 42 став 1 ЗОСПО да тражи да то узнемиравање престане. По члану 5 став 1 ЗОСПО, власник непокретности је дужан да се при коришћењу уздржава од радњи и да уклања узроке који потичу од његове непокретности, којима се отежава коришћење других непокретности преко мере која је уобичајена, с обзиром на природу и намену и на месне прилике. Чланом 156 став 2 ЗОО, предвиђено је да суд ће на захтев заинтересованог лица наредити да се предузму одговарајуће мере за спречавање настанка штете или узнемиравање. Према члану 75 ЗОСПО, сваки држалац ствари и права има право на заштиту државине од узнемиравање или одузимања.

У већини правних система, осим донекле у немачком праву⁴⁷ проблему заштите од прекомерних имисија приступа се са позиција петиторног поступка, тј. поступка за заштиту грађанских субјективних права, а не са позиција посесорног поступка. Међутим, наше интересовање за тему државинске заштите од узнемиравања побуђују карактеристике судског поступка за заштиту државине. Зато ћемо у наставку рада истраживати овај предмет, да бисмо коначно дали суд о потенцијалима овог вида судске заштите од прекомерних имисија.

III СУДСКА ЗАШТИТА ДРЖАВИНЕ У ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Судски поступак за заштиту државине одликују материјалноправне и процесноправне карактеристике. Њима се, као и одлукама у државинском поступку бавимо у првим поглављима која следе (3.1., 3.2. и 3.3.). Након тога, посебно ћемо се осврнути на институт привремених мера, по нама веома важан у светлу теме државинске заштите од имисија (3.4.), као и на проблем поновљеног сметања државине (3.5.). Затим ћемо се бавити заштитом државине у међусобним односима сувласника, односно суддржалац и у међусобним односима непосредног и посредног држаоца (3.6.).

⁴⁶ Милан Петровић, Имисије, *Анали Правног факултета у Београду*, бр. 3-4/1979. стр. 339.

⁴⁷ М. Вучковић, *op.cit.*, стр. 172.

На крају трећег дела размотрићемо потенцијале судске заштите државине у разрешавању имисионих спорова (3.7.).

3.1. Материјалноправне карактеристике државинског поступка

Поступак због сметања државине је као посебна врста парничног поступка регулисан Законом о парничном поступку, као и ЗОСПО. Овај поступак је особен у односу на општи парнични поступак, по томе што се у поступку због сметања државине расправља искључиво о фактичким питањима. То значи да се расправа по државинској тужби ограничава само на претресање и доказивање чињенице последњег стања државине и насталом сметању. Дакле, није од утицаја право на државину, правни основ државине и савесност држаоца.⁴⁸

Суд у поступку због сметања државине испитује само чињенице, односно утврђује постојање последње, мирне фактичке власти и постојање чина сметања, а не расправља о правним питањима.⁴⁹ На овај начин, такође се реализује начело хитности. Од правила да суд у посесорном поступку расправља само о чињеницама и да свака државина ужива заштиту без обзира на квалитет, изузетак постоји у случају истицања приговора манљиве државине⁵⁰ и приговора *petitorium absorbet possessorium*.⁵¹

⁴⁸ Правни основ државине и савесност тужиоца као држаоца није од утицаја на право на заштиту од сметања државине када се докаже да је тужени сметао коришћење текуће воде самовољним прекидањем дотока текуће воде преко заједничког водомера који се налази у делу дворишта туженог, а којем тужилац нема приступ. Из образложења: "Према утврђеном чињеничном стању и на основу изведених доказа суд је утврдио да је тужени сметао тужиоца у коришћењу текуће воде, тако што је преко водомера, које се налази у делу дворишта који користи тужени, искључио доток воде за део куће који је у државини тужиоца и то натрећем спрату стамбеног објекта. Тужиоцу је онемогућен приступ у део дворишта који држи тужени, а у коме се налази шахта са водомером. Сагласно одредби чл. 75 чл. 78 и чл. 80 Закона о основама својинскоправних односа тужилац има право на заштиту од овако учињеног узнемиравања, а на ово његово право без утицаја је правни основ државине и савесност тужиоца као држаоца". – Решење Вишег суда у Нишу, Гж 1323/2013 од 10.06.2013. године, Paragraflex.

⁴⁹ Чињеница да је у току парница ради утврђивања права својине на ствари је без утицаја на одлуку у спору због сметања државине, пошто суд пружа заштиту према последњем стању државине и насталом сметању, при чему није од утицаја право на државину и правни основ државине. Из образложења: "У жалби је тужени оспорио основаност тужбеног захтева, истичући да има право својине на предметном стану, које је јаче од права државине тужиоца. Ради утврђивања права својине туженог на спорном стану првостепеним судом је у току парнични поступак. Међутим, позивање на право својине, односно чињеница да је пред првостепеним судом у току парница ради утврђивања права својине на стану, није од утицаја на одлучивање у овој парници. У парници за заштиту државине искључено је расправљање о праву на државину, односно правном основу државине, па је правилно првостепени суд нашао да питање својине није битна чињеница од које зависи основаност тужбеног захтева". - Решење Вишег суда у Нишу, Гж. 2162/2012 од 06.12.2012. године, Извор: Paragraflex.

⁵⁰ Иако према одредбама члана 78 став 2 Закона и држалац који је државину стекао силом, потајно или

Истицањем приговора манљиве државине тужени тврди да је он ствар повратио коришћењем дозвољене самопомоћи од тужиоца, те из тог разлога тужилац не може уживати државинску заштиту (ипак заштита путем приговора манљиве државине је релативног карактера из разлога јер је приговор за туженог могућност, тако да ће до заштите доћи уколико приговор не буде истакнут). С друге стране, истицањем приговора *petitorium absorbet possessorium*,⁵² тужени тврди да је између њега и тужиоца окончан петиторни спор у његову корист. Како је циљ посесорне заштите да се успостави стање које је постојало док се не разреши спор о праву, разумљиво је да се мора узети у обзир чињеница да је тај спор окончан.

Занимљиво је да је СГЗ предвиђао другачије решење. Наиме, прва реченица параграфа 201 гласи "Кад једну ствар правично држиш, имаш права држати је, и другога одбити и искључити", а у ставу 1. параграфа 200 одређен је појам правичне државине "Државина онда је тврда, и има силу и важност, кад је правична, тј. на праву основана, које ће онда бити, када туђа права с тим остају невређима, нити се нарушавају".⁵³ Дакле, произилази да према СГЗ, правни основ настанка државине јесте услов да би државина могла да буде заштићена пред судом.

Закон временски ограничава могућност држаоца да захтева судску заштиту (спор за сметање државине), и то роковима за подизање тужбе који су преклузивни. Тужба због сметања државине може се подићи у року од 30 дана од дана сазнања за сметање и учиниоца (субјективни рок), а најкасније у року од годину дана од насталог

злоупотребом поверења има право на заштиту, то право нема према лицу од кога је на тај начин дошао до државине, а у конкретном случају то лице је тужена. Са наведених разлога тужилац нема право на државинскоправну заштиту у смислу члана 75, члана 78 став 1 и члана 80 Закона. - Решење Вишег суда у Суботици, Гж. 80/2012 од 28.2.2012. године, Извор: Paragraflex.

⁵¹ Цветић Р., *op.cit.*, стр. 61.

⁵² Уколико је у парничном поступку између истих страна (петиторна парница) донета правноснажна пресуда којом је утврђено да страна која има својство тужиоца у новој (посесорној) парници нема право на стварне службености проласка преко спорних парцела, то исти у новопокренутој парници нема право на заштиту државине наведеног права. Из образложења: "На основу наведеног суд првог степена је оценио датужиоцу не може пружити државинску заштиту у смислу одредаба чл. 77 и 78 Закона о основама државинскоправних односа. Према становишту Вишег суда оваква одлука првостепеног суда је правилна. Наиме, с обзиром да је правноснажном пресудом утврђено да овде тужилац нема право стварне службености проласка спорним правцем за долазак у своју парцелу, и да је тужиоцу наложено да престане да користи парцелу овде туженог за све врсте пролазака, то у конкретном случају нема основа да се тужиоцу пружи заштита државиненаведеног права, јер је овакав захтев тужиоца у супротности са наведеном правноснажном пресудом. Стога Виши суд налази да је побијано решење донето правилном применом материјалног права, а наводи жалбе, којима се оспорава чињенично стање утврђено у првостепеном поступку, нису од утицаја надругачију одлуку суда у овој парници". - Решење Вишег суда у Ваљеву, Гж. 442/2010 од 18.3.2010. године.

⁵³ Попов Д; Цветић Р., *op.cit.*, стр. 173.

сметања (објективни рок). Ови рокови су материјалноправне, а не процесноправне природе.

Уколико у фази претходног испитивања тужбе, суд утврди да је тужба неблагоприятна, долази до одбацивања тужбе, односно ако се суд већ упустио у меритум, суд ће донети одлуку којом одбија тужбени захтев.⁵⁴ С обзиром на то да су у питању преклузивни рокови, о њима суд води рачуна по службеној дужности током читавог поступка.

Код рокова за подизање државинских тужби значајно је и питање од ког момента тече рок у случају поновљеног сметања државине; он може бити одређен даном у коме је предузета прва радња сметања, или неким другим, у ком је поновљена радња сметања.

Сматра се да као почетак рока, у том случају, треба узети дан када је „према разумној процени постало јасно да ће се сметање наставити и да је за његов престанак потребна интервенција суда. Ово питање је фактичке природе и процењује се према околностима усваком конкретном случају⁵⁵

Што се тиче правила државинске заштите наше право не прави разлику у погледу претходне испуњености одређених услова, или у погледу различитих рокова према томе који је вид сметања у питању. У немачком праву, рокови за заштиту су различити према томе да ли је реч о одузимању или узнемиравању. У италијанском праву, за разлику од заштите од одузимања, где се то не тражи, држалац се штити од узнемиравања само ако је пре сметања континуирано имао државину бар годину дана⁵⁶.

⁵⁴ Зависно од фазе парничног поступка у којој је утврдио да је тужба за сметање поседа неблагоприятна, суд ће је одбацивати или ће мериторно одлучити и одбити тужбени захтев, а због истека преклузивног рока који је прописан одредбама материјалног права. Из образложења: "Неосновани су жалбени наводи да је суд погрешно применио материјално право када је одбио тужбени захтев уместо одбацио тужбу, из разлоганеблаговремености поднете тужбе. Наиме, чињеницу да је тужилац пропустио рок за подношење државинске тужбе у смислу члана 77 ЗОСПО, првостепени суд је утврдио током расправе, па пошто се радио преклузивном року материјалног права, о основаности тужбеног захтева требало је мериторно одлучити, а не тужбу одбацивати као неблагоприятну како се то жалбом истиче. Када суд у фази претходног испитивања тужбе утврди да је тужба поднета после законом предвиђеног рока, тада може одбацивати тужбу као неблагоприятну. Међутим, уколико је време предузимања радње квалификоване као чин сметања утврђено у поступку, па суд утврди да је тужилац пропустио рок за подношење тужбе, тада је тужбени захтев државинске тужбе неоснован". – Решење Вишег суда у Београду, Гж. 7809/2012 од 4.9.2014. године, Извор: Paragraflex.

⁵⁵ Р. Ковачевић Куштримовић, М.Лазих, *op.cit.*, стр. 50.

⁵⁶ В. Водинелић, *op.cit.*, Стр.316.

Уколико држалац пропусти да у прописаним роковима оствари заштиту државине у посесорном поступку, заштиту може остварити једино у петиторном поступку.

Суд у посесорном поступку треба да утврди постојање последње и мирне државине на страни тужиоца и постојање чина сметања државине од стране туженог. Као што је напред већ речено, чин сметања постоји уколико је дошло до узнемиравања или одузимања државине. Радње којима је извршено сметање могу бити различитог карактера, па осим физичког сметања, оно може да буде учињено и вербалним путем. Радња сметања може бити учињена чињењем, радњама, речима (претњом) и нечињењем (злоупотребом поверења)⁵⁷.

3.2. Процесноправне карактеристике државинског поступка

Поступак због сметања државине је посебан поступак регулисан Законом опарничном поступку⁵⁸.

⁵⁷ Узнемиравање државине вербалним путем постоји само када се титулару права упути озбиљна претња (стављање у изглед будућег зла титулару права, члановима његове породице или имовини) и на тај начин изрекне забрана даљег коришћења права. Из образложења: "Из утврђења првостепеног суда произилази да је тужиља власник стана који се налази у улици С. бр. 2 Н.С., а тужени сувласник стана на истој адреси. Улаз у оба стана врши се кроз "ајнфорт". Тужиља је у посед мирног коришћења "ајнфорта" ступила 1995. године када се њен син уселио у предметни стан и тужиља долази бар 2-3 пута недељно и користи "ајнфорт". "Ајнфорт" је једини улаз тужиљиног стана. Тужени је у јулу месецу 2004. године ступио у посед мирнокоришћења стана и "ајнфорта". Дана 17.08.2009. године тужиља је била у Н. С у стану у улици С. бр. 2, алије предвече кренула аутобусом за С. М. У вечерњим часовима истог дана, дошло је до вербалног сукоба између супруга тужиље и туженог. Око 19,20 часова истог дана супруг тужиље М.Ф. је позвао тужиљумобилним телефоном и рекао јој да га је Р. З. вербално напао упућујући му претње "да ће нас зазидати, да ћепослати људе да нас пребију, да ће позвати полицију, како се уопште усуђујемо да пролазимо кроз"ајнфорт". Супруг јој је тада рекао да је том инциденту присуствовао и тужиљин син и да је тужени кидао каблове од телефона који се налазе на левој страни ајнфорт капије. Након позива свог супруга, тужиља је позвала полицију. Према одредби чл. 70 ст. 3 Закона о основама својинско правних односа, државину права стварне службености има лице које фактички користи непокретност другог лица у обиму који одговара садржини теслужбености. Одредбе чл. 75. истог закона прописују да сваки држалац ствари и права (члан 70) има правона заштиту од узнемиравања или одузимања државине (сметање државине). Судска заштита одузнемиравања, односно одузимања државине може се тражити у року од 30 дана од дана сазнања за сметање и учиниоца, а најкасније у року од годину дана од насталог сметања (чл. 77 ЗОСПО). Према чл. 78 ст. 1 ЗОСПО суд пружа заштиту према последњем стању државине и насталом сметању, при чему није од утицаја право на државину, правни основ државине и савесност држаоца. Расправљање о тужби због сметања државине ограничиће се само на претресање и доказивање чињеница последњег стања државине и насталог сметања. Искључено је претресање о праву на државину, о правном основу, савесности или несавесности државине или о захтевима за накнаду штете (чл. 448 ЗПП-а).

⁵⁸ Закон о парничном поступку, "Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 49/2013 - одлука УС и 74/2013 - одлука УС. У даљем тексту ЗПП.

У односу на општи парнични поступак, поступак због сметања државине пре свега карактерише хитност. Одредбама Закона о парничном поступку прописано је да суд при одређивању рокова и рочишта треба да обрати пажњу на потребу хитног решавања сваког конкретног случаја. У поступку у парницама због сметања државине не примењују се одредбе овог закона које се односе на одговорна тужбу и заказивање и одржавање припремног рочишта. У позиву за главну расправу навешће се, поред осталог, да ће суд, ако тужени изостане са рочишта заглавну расправу, да донесе решење због изостанка.⁵⁹

Активна легитимација представља право држаоца да захтева судску заштиту. Активну легитимацију има сваки последњи фактички и мирни држалац ствари коме је државина повређена. Суддржалац ужива заштиту од сметања државине у односу на трећа лица, као и у међусобним односима са другим суддржаоцима, ако један од њих онемогућава другога у дотадашњем начину вршења физичке власти на ствари која је у њиховој државини.⁶⁰ У теорији се сматра да је посесорна заштита суддржаоца у односу на друге суддржаоце спорна, и то из разлога што се у парницама за заштиту државине расправља само о фактичким питањима.

Активну легитимацију уживају такође непосредни и посредни држалац како према трећим лицима тако и један према другом.

Државинску заштиту ужива као држалац и носилац права коришћења градскогграђевинског, изграђеног или неизграђеног земљишта.⁶¹ Активно легитимисана лица за покретање поступка због сметања државине, јесу и наследници. Наследник државину стиче у тренутку отварања наслеђа, независно од тога када је ефективно стекао фактичку власт на ствари. Дакле, наследник стиче право на државинску заштиту, већ у тренутку отварања наслеђа. Уколико постоји више наследника, онда се у том случају примењују одредбе које се односе на суддржаоце.

У немачком праву, и закупац и закуподавац уживају државинску заштиту према трећим лицима. Међутим, кад је реч о узајамним односима који настају из уговора

⁵⁹Члан 449. ЗПП-а.

⁶⁰Члан 80 ЗОСПО.

⁶¹З. Поповић, Заштита државине., Правни живот бр. 12/87, вол. 37., 1987., стр. 1438.

закупу, у немачкој правној теорији преовлађује схватање да само закупац ужива државинску заштиту против закуподавца, а да закуподавцу таква заштита не припада.⁶²

Француски правни систем, с обзиром да је усвојио субјективну концепцију државине, предвиђа да закупац нема државину, већ само детенцију на закупљеној ствари. Па се због тога закупци у француском правном систему не могу активно легитимисати за подизање тужбе због сметања или одузимања предмета државине.⁶³

Детентор или притежалац није активно легитимисано лице за подизање покретање судског поступка заштите.⁶⁴

Заштиту не ужива ни табуларни држалац, нити лице које је грешком уписано код Службе за катастар непокретности као власник или титулар неког другог стварног права.

Лице које је државину стекло силом, преваром или злоупотребом поверења, тзв. Манљиви држалац ужива судску заштиту, осим према лицу од кога је таква државина стечена.⁶⁵ Да би се одредбе овог члана примениле, потребно је да странка у поступку истакне приговор манљиве државине. Што значи да је таква заштита релативног карактера. Уколико протекну рокови за истицање приговора, манљиви држалац може

⁶² М. Орлић, Заштита државине (поседа),. Анали правног факултета у Београду 1979/3-4., 1979., стр. 309

⁶³ М. Орлић ,op.cit.стр. 309.

⁶⁴ Детентор, као лице које по основу радног (или сличног) односа врши фактичку власт на ствари за друго лице, не може бити активно легитимисан за покретање поступка у парницама због сметања државине из разлога што исти нема право на државинску заштиту. Из образложења:"На тако утврђено чињенично стање, првостепени суд је правилно применио материјално право, одредбу члана 71 Закона о основама својинско правних односа, када је утврдио да тужилац М. Ј. није активно легитимисан, зато што он није био држалац предметних просторија, већ је био детентор тих просторија и као такав не ужива државинску заштиту и на основу члана 75 истог закона одбио тужбени захтев. Наиме, уговор о закупу није закључио тужилац, већ Општински одбор.....из В. па је до постојања те странке она била држалац предметних просторија, а од њеног престанка те просторије је наставила да и даље користи поменута одборничка група и само је она могла као удружење, односно облик удруживања, да буде држалац предметних просторија, после престанка странке, а не тужилац или пак неки од чланова тог удружења. Зато другостепени суд налази да је првостепени суд правилно утврдио да тужилац није био држалац предметних просторија, јер их никада није држао за себе, већ као члан поменуте странке, односно члан поменуте одборничке групе, па је у том смислу само странка или сада одборничка група била у државини предметних просторија. Тачно је да одборничка група нема својство правног лица, али то по налажењу другостепеног суда не би био разлог да јој се не пружи државинска заштита, обзиром да одборничка група представља облик организовања одборника, значи облик удрживања.....коме парнични суд може признати својство странке, па би у том смислу само она била активно легитимисана за тражење посесорне заштите, као држалац предметних просторија". – Решење Вишег суда у Ваљевоу, Гж. 172/2011 од 17.2.2011. године, Извор: Paragraf lex.

⁶⁵ Члан 78 став 2 ЗОСПО.

тражити заштиту и у односу на лице од кога је државину прибавило силом, преваром или злоупотребом поверења.⁶⁶

Пасивну легитимацију у поступку због сметања државине може имати свако лице које је извршило сметање државине. У пракси се и лице које је дало налог за извршење сметања државине, сматра пасивно легитимисаним лицем, заједно за оним лицем које је непосредно извршило сметање.⁶⁷

На специфичност поступка по тужбама због сметања државине указује и то што је право на подизање државинске тужбе временски ограничено. Одредбом ЗОСПО⁶⁸ прописано је да се судска заштита од узнемиравања, односно одузимања државине може тражити у року од 30 дана од дана сазнања за сметање и учиниоца, а најкасније у року од годину дана од насталог сметања. Протеком рока суд ће одбити, односно одбацити тужбу.⁶⁹ Реч о материјалноправном року, али одлука ће зависити од фазе

⁶⁶ Држалац има право на заштиту манљиве државине и према лицу од кога је силом, потајно или злоупотребом поверења стекао државину, уколико је према лицу од кога је поменута државина стечена протекао субјективни рок од 30 дана, односно рок од годину дана од насталог сметања, у ком року је он могао да затражи државинску заштиту. Из образложења: "Жалба неосновано тврди да побијана одлука садржи противречне разлоге у вези примене одредбе члана 78 став 2 ЗОСПО. Напротив, другостепени суд налази да побијана одлука садржи потпуне и непротивречне разлоге у вези примене поменуте законске одредбе. Наиме, првостепени суд правилно налази да тужиоци у посматрано време нису имали манљиву државину, већ истиниту државину и да у том смислу имају право на посесорну заштиту, обзиром да су за туженике протекли рокови из члана 77 поменутог закона. Тачно је да је првостепени суд у разлозима побијане одлуке навео како су се туженици противили пролазу трећих лица и да се може закључити да је у том погледу државина тужилаца заиста манљива, али после те реченице, првостепени суд, цитирајући поменуту одредбу члана 78 став 2 и износиће утврђено чињенично стање, да су тужиоци и раније пуштали трећа лица да пролазе предметном парцелом, односно претходно утврђено чињенично стање, да је стање у погледу пролаза трећих лица уз дозволу тужиоца и противљење туженика трајало најмање две године пре посматраног догађаја, правилно налази да је од насталог сметања према лицу од кога је стечена манљива државина прошао рок из поменутог члана, правилно закључујући да тужиоци имају право на заштиту тако стечене државине и према туженицима, па у том смислу другостепени суд налази да нема противречности у разлозима, јер је првостепени суд објаснио како је у конкретном случају манљива државина прешла у истиниту државину".- Решење Вишег суда у Ваљевоу, Гж. 497/2011 о д12.5.211. године, Извор: Paragraf lex.

⁶⁷ (ЖСРи, Гж. 1231/1998, од 23. вељаче 2000. године), избор одлука Врховног суда Републике Хрватске, бр.1/2000.

⁶⁸ Члан 77. У нацрту Законика о својини и другим стварним правима предвиђено је скраћење субјективног рока са 30 на 15 дана.

⁶⁹ Зависно од фазе парничног поступка у којој је утврдио да је тужба за сметање поседа неблагоприятна, суд ће је одбацити или ће мериторно одлучити и одбити тужбени захтев, а због истека преклузивног рока који је прописан одредбама материјалног права. Из образложења: "Неосновани су жалбени наводи да је суд погрешно применио материјално право када је одбио тужбени захтев уместо одбацио тужбу, из разлога неблагоприятности поднете тужбе. Наиме, чињеницу да је тужилац пропустио рок за подношење државинске тужбе у смислу члана 77 ЗОСО, првостепени суд је утврдио током расправе, па пошто се ради о преклузивном року материјалног права, о основаности тужбеног захтева требало је мериторно одлучити, а не тужбу одбацити као неблагоприятну, како се то жалбом истиче. Када суд у фази претходног испитивања тужбе утврди да је тужба поднета после законом предвиђеног рока, тада може одбацити тужбу као неблагоприятну. Међутим, уколико је време предузимања радње квалификоване као чин сметања утврђено у поступку, па суд утврди да је тужилац

поступка. „Ако је тужба за заштиту државине неблагоприятна и суд то установи при претходном испитивању тужбе, у оквиру припремања главне расправе, суд ће тужбу одбацити, без упуштања у меритум (у расправу о самој спорној ствари). Међутим, у случају да се тек током поступка утврди да је тужба неблагоприятна, након што се суд упустио у расправу о самој ствари, тужба се одбија.“⁷⁰ Преклузивност рокова за државинску заштиту имплицира да протеком рока и манљиви држалац ужива државинску заштиту према свима, па и према ономе одкога ју је на вициозан начин стекао.⁷¹

Специфичност државинског спора односи се и на рокове за правне лекове који су краћи. Рок за изјављивање жалбе је осам дана, с тим да суд из оправданих разлога може да одлучи да жалба не задржава извршење решења. Против решења донетих у парницама због сметања државине ревизија није дозвољена.⁷² О томе се изјаснила и судска пракса.⁷³

пропустио рок за подношење тужбе, тада је тужбени захтев државинске тужбе неоснован." - Решење Вишег суда у Београду, Гж. 7809/2012 од 4.9.2014. године, Paragraflex. Протеком рока за подизање тужбе због сметања државине, губи се и право на ову врсту заштите државине. Из образложења: „Тужени је поставио ограду у пролеће 1991. године, а тужилац је видео када је ограда постављена, али је тужбу за сметање поседа поднео суду септембра 1993. Године. С обзиром на то да је протекао преклузивни рок за подношење тужбе утврђен законом, то је тужилац изгубио право на ову врсту заштите, а суд је одбацио тужбу као неблагоприятну. – Решење Округног суда у Краљеву, Гж.881/95 од 19.07.1995., Intermex-Судска пракса, према Р.Цветић, Практикум за судску праксу – грађанско право, op.cit., стр.63.

⁷⁰Р.Цветић, Практикум за судску праксу – грађанско право, op.cit., стр.62.

⁷¹ Н.Гавела, op.cit., стр. 128.-129. Исто и С. Крнета, Енциклопедија..., op.cit., стр.1034: “Приговор вициозности омогућава туженом да се одбрани и да задржи ствар у својим рукама под условом да је тужени повратио посјед у року од 30 дана од сазнања за одузимање односно у року од године дана од када је туженом одузет посјед. По протеклу ових рокова тужитељев посјед је постао исправан (односно миран), па ужива заштиту и према оном од кога је одузет, те се више не допушта истицање приговора вициозности.“.

⁷²Члан 452. ЗПП-а.

⁷³ Без обзира на чињеницу да је ревизија увек дозвољена у ситуацији када другостепени суд преиначи пресуду и одлучи о захтевима странака, те да се у поступку против решења сходно примењују одредбе о ревизији против пресуде, изјављивање ревизије против решења у парници због сметања државине није дозвољено. Из образложења: "Првостепеним решењем од 28. 2. 2014. године усвојен је тужбени захтев и утврђено да је тужилац сметао туженог у мирном коришћењу воде са водоводне мреже... Другостепеним решењем од 15. 7. 2014. године преиначено је првостепено решење и тужбени захтев за државинску заштиту је одбијен као неоснован...У овом поступку започетом по Закону о парничном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/11) примењују се одредбе Закона о изменама и допунама овог ЗПП-а ("Сл. гласник РС", бр. 55/14) на основу члана 23. став 1. овог закона, јер је парнични поступак правоснажно окончан после 31. 5. 2014. године као дана његовог ступања на снагу. Општи услови за изјављивање ревизије прописани су одредбама члана 403. ЗПП-а, које су у ставовима 2. и 3. овог члана измењене чланом 13. Закона о изменама и допунама ЗПП-а. Према члану 13. став 1. тачка 2. овог закона, којим је измењена одредба члана 403. став 2. ЗПП-а, ревизија је увек дозвољена ако је другостепени суд преиначио пресуду и одлучио о захтевима странака. На основу члана 420. став 6. у вези са чл. 1. и 2. ЗПП-а у поступку по ревизији против решења сходно се примењују одредбе овог закона о ревизији против пресуде. Међутим, посебном одредбом члана 452. став 5. ЗПП-а, која је остала неизмењена и после ступања на снагу Закона о изменама и допунама ЗПП-а, изричито је прописано да против решења донетих у парницама због сметања државине ревизија није дозвољена. Наведена посебна одредба ЗПП-а о недозвољености ревизије

Суд ће у одлуци којом налаже странкама испуњење дужности да одреди рок за њено испуњење. Рок се одређује према конкретним околностима.⁷⁴

Понављање правноснажно окончаног поступка због сметања државине дозвољено је у року од 30 дана од правноснажности решења о сметању државине ако је суд био непрописно састављен или ако је судио судија који је по закону морао да буде искључен или је решењем суда био изузет или ако је у доношењу пресуде учествовао судија који није учествовао на главној расправи; ако странци незаконитим поступањем, а нарочито пропуштањем достављања, није било омогућено да расправља пред судом; и ако је у поступку као тужилац или тужени учествовало лице које не може да буде странка у поступку или ако странку која је правно лице није заступало овлашћено лице или ако парнично неспособну странку није заступао законски заступник или ако законски заступник, односно пуномоћник странке није имао потребно овлашћење за вођење парнице или за поједине радње у поступку, осим ако вођење парнице, односно вршење појединих радњи у поступку није било накнадно одобрено.⁷⁵

Стварно је надлежан основни суд. Месно надлежан је суд у месту налажења непокретности, на којој постоји државина ствари, односно права које је сметано, а за сметање на покретним стварима поред опште месне надлежности (пребивалиште туженог) надлежан је и суд на чијем је подручју настало сметање.⁷⁶

Поступак је објективизиран, како у погледу чињеница о којима се расправља, тако и у погледу субјективних стања актера. У државинским парницама се врло ретко

у парницама због сметања државине искључује примену опште одредбе из новелираног члана 403. став 2. истог закона (члан 13. став 1. тач. 2. Закона о изменама и допунама ЗПП-а) о праву на ревизију, према којој би ревизија била увек дозвољена због преиначења првостепеног решења. Зато је Врховни касациони суд ревизију одбацио на основу члана 413. у вези са чланом 410. став 2. тачка 5. ЗПП-а."- Решење Врховног касационог суда, Рев 1316/2014 од 17.12.2014. године, Paragraflex.

⁷⁴ "Побијаним решењем обавезан је тужени да тужиоцу омогући несметано коришћење СТ предајника у емисионом објекту на локацији Ј. снаге 10 КЊ и емитовање програма РТС на фреквенцији 837 кхз сваког радног дана у континуитету, па се забрањује туженом да убудуће обуставља снабдевање електричном енергијом СТ предајника тужиоца и да се уздржи од оваквог сметања поседа...Неосновани су и наводи жалбе да је изрека побијаног решења неразумљива пошто је рок за успостављање ранијег стања одређен речју "одмах". Одредбама члана 443. став 1. Закона о парничном поступку предвиђено је да ће суд рок за испуњење дужности које су наложене странкама одредити према околностима појединог случаја. То значи да суд може одредити да тужени одмах успостави пређашње стање тј. напајање наведеног предајника електричном енергијом. При том је значење речи "одмах" потпуно јасно. Да је првостепени суд одредио други рок испуњења (одређен број часова, дана и сл.), онда би морао да означи од када тај рок почиње да тече, да ли од пријема или правоснажности решења." - Решење Вишег трговинског суда, Пж. 2410/2005 од 31.3.2005године - Судска пракса трговинских судова - Часопис за привредно право, бр. 2/2005 - стр. 27, Paragraflex.

⁷⁵Члан 454. ЗПП-а у вези са чланом 426. тачка 1) до 3).

⁷⁶Члан 51. ЗПП-а.

утврђује *animus turbandi* (воља за сметање), јер се не испитују субјективна стања странака да се не би одуговлачио поступак и да се не би прешло на претресање правних питања. Предмет расправљања ограничен је на последње стање мирне државине.⁷⁷ Расправљање о тужби због сметања државине искључује расправљање о праву на државину, правном основу, савесности државине или о захтеву за накнаду штете.⁷⁸

Овакве карактеристике процесних правила објашњавамо чињеницом да се штити факт а не право, и да је заштита државине провизорна, дакле само привремена⁷⁹. "То је последица апсолутног правила да је свако самовлашће недопуштено, а поготово сила, и да се у случају силе има у сваком случају успоставити пређашње стање силом нарушено, не питајући ни за шта друго, укључујући и то да ли је сметалац ималац права. Наведена одступања доводе до редукције процесних гаранција у поступку, али се с друге стране потпуна правна заштита државине мора остварити путем петиторне заштите."⁸⁰

3.3. Одлуке у државинском поступку

⁷⁷ "У конкретном случају, закуподавац "И" из Б. је у периоду од 3.3.2013. године до 4.3.2013. године заменио браве на пословним просторијама које се налазе у И... након престанка рада Линије техничког прегледа тужиоца и отказа уговора о закупу са тужиоцем. Закуподавац је уговор о закупу са овде туженим закључио дана 16.10.2012. године, те је тужени по том основу у непосредној државини предметног пословног простора и тужилац до закључења главне расправе није доказао да је тужени на било који начин извршио сметање државине тужиоца...Правилан је закључак првостепеног суда да је тужени на дан 4.3.2013. године имао државину на спорном пословном простору, али тужилац није доказао да је настало сметање државине од стране туженог, те су неосновани жалбени наводи тужиоца у том смислу. Одредбом члана 450. Закона о парничном поступку прописано је да расправљање о тужби због сметања државине ограничиће се само на расправљање и доказивање, последњег стања државине и насталог сметања... Искључено је расправљање о праву на државину, о правном основу, савесности државине и о захтевима за накнаду штете, те нису од утицаја на правилност првостепеног решења жалбени наводи тужиоца да и даље има важећи уговор о закупу, с обзиром да је исти са власником простора као закуподавцем, закључен дана 1.6.2011. године на неодређено време." - Решење Привредног апелационог суда, Пж. 6210/2013 од 26.9.2013. године, Paragraflex.

⁷⁸ Члан 450 ст.1. ЗПП-а.

С тим у вези, у теорији се врши разграничење у зависности од тога да ли се посесорна заштита везује за право на државину. Тако је посесорна заштита државине негде независна од разматрања било ког питања о праву туженог на државину или радњу или створено стање сметања, односно о праву тужиоца на државину (апсолутна небитност јачег права туженог). У другим ситуацијама држалац који је сметан не може добити заштиту државине ако постоји јаче право туженог. Тада је реч о тзв. релативној (условној) посесорној заштити државине, будући да ће заштита уследити само у случају да се тужени неосновано позива на своје јаче право, док је у првој варијанти реч о безусловној посесорној заштити државине, јер постојање јачег права туженог не искључује право на заштиту од сметања. - В. Водинелић, *op.cit.*, стр.280.

⁷⁹ „Решење, као облик одлуке којим се окончава државински спор, указује на карактер заштите која се добија; она је провизорна; решењем се само утврђује последње стање државине, односно одузимање, док се пресудом коначно решава о праву на ствари.“ - Р. Ковачевић Куштримовић, М. Лазић, *op.cit.*, стр.51.

⁸⁰ Р. Кеча, Б. Старовић, Грађанско процесно право, Нови Сад, 2004., стр.449.

Одлука у државинском спору је само привремена и она ће морати да се повуче пред одлуком суда у којој се расправљало о праву на ствар.

Изреком решења у државинској парници суд утврђује да је сметање извршено и у чему се оно састоји, налаже се успостављање пређашњег стања и забрањује даље узнемиравање.⁸¹

Забрана даљег узнемиравања, односно враћања одузете државине у државинској парници се одређује решењем којим суд под претњом новчане казне налаже туженом да се уздржи од даљег сметања, односно да врати ствар у државину. Суд ће одбити тужбени захтев и „уколико успостављање пређашњег стања није могуће из правних или стварних разлога, па како је у међувремену престало право својине тужилаца и предметна непокретност предата туженом као кориснику експропријације.“⁸²

3.4. Привремене мере

Спорови због сметања државине су хитни, па ни веома кратки рокови који су предвиђени не могу увек адекватно да пруже заштиту државини. У том случају се доносе привремене мере. Чланом 442 ЗПП предвиђено је да суд по службеној дужности или по предлогу странака и без саслушања странака може одредити привремену меру која се примењује у извршном поступку ради отклањања хитне опасности портивправног оштећења или спречавања насиља или оклањања ненадокнадиве штете.

83

⁸¹ У спору због сметања поседа мора се прецизно означити, тј. описати предмет сметања поседа, начин и време учињеног сметања, те навести шта се налаже туженом. Из образложења: „Првостепни суд је утврдио да је корист тужиле уговором установљено право стварне службеностина предметној просторији, али није утврдио да ли је тужила имала фактичку државину тог права, сходно одредби члана 70. став 3. Закона о основним својинскоправним односима, која подразумева државину права стварне службености за лице које фактички користи непокретност другог лица уобиму који одговара садржини те службености. Према томе, није потпуно и правилно утврђено дали је тужила била у поседу постојања права поменуте службености, да ли се и од када служиланаведеном службеношћу, односно да ли и од када користи предметну просторију, те да ли је тужени на који начин извршио сметање коришћења права службености, јер тужени је могао сметатитужилу у поседу права службености само уколико је тужила била у том поседу. Због тога је овај суд укинуо првостепену одлуку и предмет вратио на поновно одлучивање.“ - Решење Округног суда у Сремској Митровици, Гж. 187/95 од 09.02.1995., *Intermex - Судска пракса*, према Р.Цветић, *Практикум за судску праксу – грађанско право*, *op.cit.*, стр.76.

⁸² 1 Решење Округног суда у Ваљеу, Гж. 1136/2006 од 28.6.2006. године, *Paragraflex*.

⁸³ По службеној дужности привремене мере се одређују према одредбама члана 422 ЗПП, а по предлогу странке по одредбама члана 263, 267 и 268 ЗИП. Те ако странка предложи одређивање привремене мере а суд нађе да је за одређивање привремене мере испуњен услов из чл. 422ЗПП, одредиће привремену меру

Поступак одређивања привремених мера уређене су одредбама члана 262 до 274 ЗИП. Привремене мере се могу одредити у следећим таксативно набројаним случајевима: 1. отклањање хитне опасности противправног отуђења; 2. ради спречавања насиља; 3. отклањање ненадокнадиве штете.

ЗИП одређује да се привремене мере могу донети пре покретања поступка, у току парнице и у извршном поступку. Међутим, специфичност поступка налаже да се исте могу одредити само када је покренут поступак пред судом. Да би се одредиле привремене мере тужилац треба само да учини вероватним да би могле наступити последице предвиђене у члану 442 ЗПП, а не морају се несумњиво доказати. Привремене мере се доносе у форми решења.

Против решења којим се одређује привремена мера није дозвољена жалба, баш због хитности поступка и заштите државине тужиоца, али се одлука о издавању привремене мере може нападати у жалби о главној ствари.⁸⁴ Нису допуштени ни ванредни правни лекови.⁸⁵

3.5. Поновљено сметање државине

Извршна исправа се извршењем, добровољним или принудним путем, по правилу исцрпљује. Међутим, када је реч о извршној исправи донетој у поступку због сметања поседа, то правило не важи. Ако дужник учини ново сметање поседа, које се у бити не разликује од оног због кога је вођен поступак у коме је донета извршна исправа, поверилац може предложити ново извршење на основу те исте извршне исправе.⁸⁶

Рок за подношење предлога за извршење износи тридесет дана од сазнања за поново сметање, односно годину дана после поновног сметања.

по службеној дужности, а у изреци ће навести да се одређује по службеној Схватање дугостепеног грађанског одељења Окружног суда у Београду од 5.10.1995.

⁸⁴ Окружни суд у Сплиту, Гж3067/88 од 4.11.1988. године.

⁸⁵ Против решења предвиђених чланом 443 ЗППа не може се подићи захтев за заштиту законитости јер ова решења нису правоснажна пошто против њих није дозвољена посебна жалба, али се жалба може изјавити на главну ствар. Нема значаја што се та решења могу извршити. Врховни суд Србије Гззбр. 225/67 од 6.11.1967. године.

⁸⁶ У случају поновног сметања државине између истих лица, учињеног на исти или испврстан начин примењује се одредбе члана 220 ЗИо, у складу са којом се, у случају поновног сметања државине, под законским условима извршење може тражити на основу раније донетог решења у спору за сметање државине. – правно схватање Грађанског одељења Апелационог суда у Крагујевцу, усвојено на седници од 20.12.2010. године.

Да би се могла тражити заштита због поновног сметања поседа у складу са одредбама члана 228 Закона о извршном поступку (у даљем тексту ЗИП) потребно је да је дужник већ претходно испунио своју обавезу по постојећој извршној исправи, односно да је претходно већ спроведено извршење по захтеву повериоца.

Међутим, и поред тога што се прилоком поновног сметања државине, чини сметање на исти начин, не искључује се могућност да тужилац поднесе нову посебну тужбу.⁸⁷

Кад суд прими предлог за извршење због поновног сметања државине, дужан је на брз и сврсисходан начин утврдити да ли се у суштини ради о сметању државине које је учињено на исти или сличан начин, или са истим садржајем, или је пак сметање поседа извршено под другим околностима и на други начин, и да ли је преглог стављен у року из члана 228ЗИП-а.

Суд мора спровести доказни поступак да утврди да ли се ради о поново учињеном сметању поседа или не. Тако на пример, ако дужник искључи електричну енергију повериоцу и прекине вод, и онемогући га у коришћењу стана, па се овако понашање дужника понови, суд ће непосредним опажањем, увиђејем, констатовати сличност са претходним сметањем. Дакле, закон не предвиђа да се мора радити о потпуно идентичној ситуацији као у претходном поступку, већ захтева да се сметање поседа у суштини не разликује од ранијег. Тако, потпуно је ирелевантно да ли је дужник у поновљеном сметању пресекао довод електричне енергије у стану повериоца тако што је извукао осигурач за електричну енергију из разводне табле или је то учинио пресецањем жице. Битно је да је дужник совјим понашањем сметао повериоцу у коришћењу стана тако што му је онемогућио или отежао коришћење електричне енергије у том стану, односно да се суштински ради о истом или сличном сметању. Међутим, суд не би могао дозволити извршење на основу исте извршне исправе, ако је у претходно окончаном поступку тужени пресекао довод електричне енергије те је сметао повериоца у коришћењу стана, а у другом случају је то чинио забраном уласка у заједничко двориште. И у једном и у другом случају извршни поверилац је онемогућен да користи своје државинско право радњом и понашањем извршног дужника, али се

⁸⁷Решење Округног суда у Крагујевцу, Гж.бр. 275/91, извор М. Лазић, практикум за стварно право, стр. 36.

ипак ради о различитим видовима сметања, па према томе и заштити државине, због чега се не би могло дозволити поновно извршење.

Закон не одређује у ком времену се мора поновити сметање. На саветовању одржаном у Савезном суду 14-15 1982. године, донет је закључак по овом питању, „Према члану 228 ЗИП предлог за извршење није везан за други рок осим оних рокова које тај члан предвиђа у ставу 2 члана 228 ЗИП, само под претпоставком да је сметање поседа поновљено унутар године дана од дана када је раније извршење спроведено односно од дана када је раније извршење спроведено односно од дана када је дужник добровољно испунио обавезу.“⁸⁸

3.6. Судска заштита од узмениравања државине у односима између сувласника и у међусобним односима непосредног и посредног држаоца

За овај рад је значајно и упоредити и дати одговор на спорна питања која настају у вези са сметањем државине у односима између сувласника и између непосредног и посредног држаоца. Те ћемо у том правцу објаснити када постоји суддржавина, када се пружа заштита заједничке државине, поменућемо заједничку државину брачних другова, те дефинисати непосредну и посредну државину, дати одговор на питања када и у којим ситуацијама ће посредни држалац захтевати заштиту коју ужива непосредни држалац, да ли посредни држалац има право да захтева судску заштиту у односу на непосредног држаоца и каква је обрнута ситуација.

Суддржавина постоји када више лице имају фактичку власт на ствари коју међусобно деле, што значи да се њихова фактичка власт коју врше не разликује. Од начина на који се врши можемо разликовати просту и заједничку суддржавину. Проста постоји када сваки држалац у вршењу фактичке власти ограничен истим фактичким радњама од осталих држаоца. Заједничка суддржавина постоји када коришћење одређених ствари једино могуће када сви држаоци у исто време врше ону фактичку власт која њима припада (отварање трезора) .⁸⁹

⁸⁸ Закључак седнице (II/84) грађанског одељења Врховног суда Хрватске од 27.02.1984. године. Закључак са Саветовања грађанских и грађанско-правних одељења Савезног суда, Врховног војног суда и врховних судова република и покрајина одржаног 14. и 15. септембра 1983. године у Београду, Извор: А. Етеровић, Сметање Поседа у судској пракси, op.cit. стр.114.

⁸⁹ Р. Ковачевић Куштримовић, М. Лазић, op.cit.стр. 40.

Заједничка државина постоји и код брачних другова. Заједничка државина брачних другова може да постоји у следећим ситуацијама и то : 1. када истовремено врше фактичку власт (гледају ТВ који су заједно купили); 2. када врше фактичку власт сукцесивно (један па други брачни друг на период од недељу дана користи ауто); 3. када фактичку власт врше преко другог лице, нпр на основу уговора о закупу.⁹⁰

Пошто смо навели шта представља судржавину, можемо се окренути питању заштите судржавине.

Према члану 2112 Преднацрта грађанског законика РС, предвиђено је да сваки судржалац може да захтева заштиту државине у случају самовласног сметања од стране трећих лица. Што се тиче односа између самих судржалаца, сваки од њих ужива заштиту и у међусобним односима са другим судржаоцима ако су га искључили од дотадашње судржавине или су га ограничили. Такође, сваки судржалац може самостално, без сагласности остали да подиже тужбе ради заштите.⁹¹ на исти начин, судску заштиту судржаоца, регулише и наш ЗОСПО и то члана 80. Сам чин сметања, мора да буде противраван. ЗОСПО пружа заштиту судржаоца у односу на трећа лица и заштиту у међусобним односима судржаоца.

Оно што изазива проблем јесу правне ситуације код сметања у међусобним односима судржаоца.

Прва ситуација је када је судржалац одузео ствар од другог и кад га онемогући да ту ствар користи или када му је потпуно отежано вршење фактичке власти. Тада судржалац који је сметан има право да покрене поступак.⁹²

А друга ситуација настаје када је судржалац узнемирен у вршењу фактичке власти. Ту се тада јавља још један проблем када и да ли се у сваком случају треба

⁹⁰ З. П. Рашовић, заштита заједничке државине и заједничке својине брачних другова, Гласник, Нови Сад, 1985, стр. 11.

⁹¹ Члан 2112 Преднацрта грађанског законика Републике Србије, извор https://www.paragraf.rs/nacrti_i_predlozi/280519-prednact-gradjanskog-zakonika-republike-srbije.html.

⁹² Од самовољног предузимања радњи од стране једног судржаоца у вези коришћења сусвојине други судржалац може да покрене поступак тужбом. Али кад постоји уговор о коришћењу сусвојине, у случају спора судржаоци треба да траже испуњење истог судским путем Врховни суд Македоније, Г3335/78 од 23.08.1978. године.

пружити заштита. судржалац који је незнатно сметан нема право да захтева заштиту, он може да на неки други начин штити своје право и фактичку власт.⁹³

Судржалац који је сметан од стране другог судржаоца нема право да покреће поступак и да у посесорном поступку захтева заштиту ако је потребно расправљати о правним питањима.⁹⁴

У низу свих спорних питања поводом судржавине, јавља се још једно. Судржалац који је сувласник идеалног дела има право да покреће поступак и у односу на трећа лица и у односу на остале судржаоце, јер се за разлику од етажне својине код којих постоји релни део, његов идеални део односи на целу ствар.⁹⁵ Слично становиште нашли смо у једној судској одлуци у којој се каже: "сувласник на покретној ствари може бити узнемирен у државини права сувласника од другог сувласника, ако се сметњом у државини права чини тако да се сувласнику ускраћује право коришћења, употребе, управљања и располагања на неподељеној сувласничкој ствари".⁹⁶

Што се пак тиче заштите заједничке судржавине које постоји између брачних другова, члан 80 ЗОСПО предвиђа да сваки брачни друг као судржалац има право на покретање поступка у случају узнемиравања или одузимања, као и о праву на самопомоћ, под условом да је помоћ нужна.

Проблем у погледу односа између брачних другова и њихове заједничке државине долази до изражаја када се постави питање да ли постоји државинска заштита у односима између супружника. Једни група аутора сматра да државински спорови између брачних другова нису могући, јер све ствари на које они имају заједничку државину представља брачну тековину, и да кад би била допуштена судска заштита, вређала би се основна правила у погледу брачне тековине, док су други мишљења да сваки брачни друг има право на судску заштиту у случају једног облика сметања и то одузимањем ствари. а што се тиче узнемиравања, брачни друг не би имао право на

⁹³ Не сматра се да је један судржалац искључен из судржавине цистерне за воду у воришту или битно ограничен у начину вршења фактичке власти нада том цистерном тиме што је други судржалац у цистерну поставио цев, тако да хидрофором црпи воду, ако може и даље да узима воду кантом како је то пре чинио. Окружни суд Задар, Гж бр 53/87 од 12.10.1987. године, Сметање поседа у судској пракси, Амила Етеровић, Сарајево, 1989.

⁹⁴ Члан 319 ст.2 ЗСП-а.

⁹⁵ Врховни суд Србије, Гж1198/77 од 14.11.1977. године.

⁹⁶ Окружни суд у Титовој Митровићи, Гж. 18/(2 од 20.05.1982. године.

државинску заштиту, јер би се у поступку расправљало о правним питањима, која се иначе расправљају у петиционом поступку.⁹⁷

ЗОСПО даје право брачном другу да покрене поступак државинске заштите у случају да један од њих онемогућава другога у дотадашњем начину вршења фактичке власти на ствари која је у њиховој дражини. Те се у поступку утврђује сметање и захтева поврћај у пређашње стање.⁹⁸

Непосредни држалац је лице које фактичку власт врши непосредно, лично, али и оно лице које преко другог лица остварује фактичку власт, преко тзв. Притежаоца.⁹⁹

Битне карактеристике непосредне државине се састоје у томе да однос држаоца према ствари представља један трајни социјални однос, у коме држалац може посредно да утиче на ту ствар, да искоришћава њена својста. У том смислу требамо нагласити да то није само физички контакт са ствари него однос који је трајнији. Затим, тај однос треба да буде спољно видљив свим трећим лицима. И на крају, с обзиром да непосредна државина представља фактички однос, то искључује задирање свих трећих од одузимање или узнемиравања те ствари. Међутим од овог трећег правила има изузетака, када једно лице има непосредну државину на непокретност а треће лице државину права стварне службености на тој истој непокретности.¹⁰⁰ Посредна државина постоји када лице вршење фактичке власти на ствари преноси на другога на основу плодуживања, уговора о коришћењу стана, закупа, послуге или другог правног посла.¹⁰¹ Члан 70 став 2 ЗОСПО регулише институт посредне државине.

Дакле, у овом случају су лица на која се преноси вршење фактичке ствари непосредни држаоци. Однос између непосредне државине и посредне државине уређују правним послом власник као посредни држалац, и непосредни држалац.¹⁰² Посредни држалац мора да пристане на то да посредством неког другог лица као непосредног држаоца врши фактичку власт на ствари, јер у супротном посредна државина не

⁹⁷ З.Рашовић, *op.cit.*стр. 12.

⁹⁸ Одлука Врховног суда Хрватске ГЗЗ 47/78 од 19.12.1978.

⁹⁹ Р. Ковачевић Куштримовић, М. Лазић, *op.cit.*, стр 36.

¹⁰⁰ Н. Гавела, *op.cit.*,стр. 24.

¹⁰¹ Р. Ковачевић Куштримовић, М. Лазић, *op.cit.* стр. 36.

¹⁰² За посредну државину је битно да постоји такав правни однос између посредног и непосредног држаоца ствари који овлашћује посредног држаоца да одређује понашање непосредног држаоца у односу на ствар коју користи, а то значи да ће фактичка власт непосредног држаоца престати када престане правни однос на којем је и заснован посредна државина. Врховни суд Хрватске Гззбр. 67/84 од 7.11.1984. године.

постоји. На пример, ако је власнику одузета ствар, непосредна државина је успостављена, али није успостављена посредна државина, јер власник није пристао да фактичку власт на ствари врши посредством одузимаоца. Посредни држалац нема спољну видљиву фактичку власт, ту фактичку власт има с обзиром на однос са непосредним држаоцем.

На пример посредна државина постоји у ситуацији када дође до закључења уговора о плодуживању, те плодуживалац који станује у стану у односу на власника који не станује је непосредни држалац, а власник у односу на плодуживаоца посредни држалац. Подстанар у таквом стану непосредни је држалац и у односу на плодуживаоца и у односу на власника.¹⁰³

Када смо дефинисали посредну и непосредну државину можемо се окренути питању заштите.

По Преднацрту грађанског законика непосредни држалац има право да захтева заштиту државине против свих трећих лица, те он може да захтева заштиту и према посредном држаоцу ако му овај одузима ствар из државине или га узнемирава у вршењу фактичке власти на ствар.¹⁰⁴

Чланом 75, ЗОСПО пружа заштиту сваком држаоцу ствари и права, па дакле и посредном и непосредном држаоцу.

Као што смо напред истакли, за постојање заштите коју захтева посредни држалац потребно је да постоји закључен правни посао којим се одређује понашање држаоца у односу на ствар којом се користи. Ти правни послови који се закључују јесу услуга, или уговора о чувању.¹⁰⁵

На саветовању грађанских и грађанско приврних одељења Савезног суда, републичких и покрајинских судова у Београду, 15.6.1985. године, донесен је закључак којим је *регулисано и питање да ли посредни држалац поред права на судску заштиту у односу на трећа лица, ужива заштиту и у односу на непосредног држаоца*. Закључак гласи: „Посредни држалац ужива судску заштиту државине и у односу на непосредног

¹⁰³ Одлука окружног суда у Сплицу Гжбр. 1414/84 од 4.5.1984.године.

¹⁰⁴ Одредбе члана 2108 Преднацрта грађанског законика РС.

¹⁰⁵ Држалац који је у подмаклој доби напустио своју кућу и окућницу због преласка код ћерке није изгубио право на државинску заштиту ако је ћерка по његовим упутствима обилазила кућу и обрађивала окућницу. Врховни суд БиХ Гвл. 14/88 од 16.06.1988. године.

држаоца и у односу на треће лице. Према последњем стању државине засноване правним послом са непосредним држаоцем, при чему није од утицаја пуноважност правног посла о заснивању државине као ни околност да је треће лице сметало посредну државину уз сагласност непосредног држаоца“. Чланом 75 ЗОСПО регулисано је питање заштите како непосредне тако и посредне државине. Члан 78 поменутог закона ствара недоумицу јер се тим чланом одређује да суд пружа заштиту према последњем стању државине и насталог сметања, при чему није од утицаја право на државину, правни основ и савесност држаоца, те по томе посредна државина не би уживала заштиту, јер се садржај и облик може утврдити само на основу правног посла, а које питање се изузима у поступку за сметање државине. Горе поменутим закључком се члан 78 ЗОСПО тумачи на начин да се правним послом доказује последње стање државине, као што се код непосредне државине последње стање доказује радњама. О свим осталим приговорима суд неће расправљати, као што су доказ о праву својине, о пуноважности правног посла.¹⁰⁶

Поред питања да ли посредни држалац ужива заштиту у односу на непосредног држаоца, поставља се и супротно питање. *Да ли непосредни држалац ужива заштиту према посредном држаоцу?* Пружа се заштита непосредном држаоцу у односу на посредног. Нпр непосредни држалац је неку ствар добио од власника путем уговора о закупу, а власник га сада омета у вршењу фактичке власти на ствари. Или када се особа која је издала собу, без дозволе станара усели у исту, она је учинила сметање на штету станара.¹⁰⁷

3.7. Потенцијали судске заштите државине у разрешавању имисионих спорова

Карактеристике судског поступка заштите државине, као што су сумарност и хитност, као и посебна правила о извршењу у случају поновљеног сметања, указују на његов велики потенцијал да допринесе заштити имовинских, а посредно и личних вредности држалаца од имисија. Такође, у оним правима у којима је посебна петиторна

¹⁰⁶ Билтен судске праксе Савезног суда, број 23, децембар 1985. године, Билтен Врховног суда Војводине, број 5/86.

¹⁰⁷ Врховни суд Хрватске ГЗЗ 161/52 од 3.12.1952. године.

заштита од имисија резервисана само за власнике, државински поступак је једино прибежиште онима који трпе узнемиравање прекомерним имисијама¹⁰⁸.

Могло би се оваквом гледишту приговорити да не уважава провизорност, као битну карактеристику поступка за заштиту државине. Ипак, и поред провизорности, сматрамо да је та сметња донекле отклоњена захваљујући чињеници из праксе, да петиторни поступци често трају јако дуго. За време док се оконча такав поступак, чињенично стање успостављено на основу решења донетог у државинском поступку и одржавано захваљујући процесним правилима за случај поновљеног сметања, омогућава да се спречи штета која би могла настати од имисија. Иако су домашаји грађанскоправне заштите од имисија скромни у светлу циљеба еколошкоправне заштите, ипак се на овај начин може донекле допринети и спречавању еколошке штете.

Код заштите од имисија путем негативне тужбе и тужби регулисаних чланом 156 ЗОО постоје извесна ограничења која се односе на то да се заштита не може остварити ако имисије потичу од делатности која је општекорисна и за коју је добијена дозвола државног органа. Пошто се у поступку за заштиту државине расправља само о чињеници последње мирне државине и о насталом сметању тог факта, мишљења смо да би се поменути недостаци петиторне заштите од узнемиравања имисијама могли заобићи у посесорном поступку.

Свакако, суд и у државинском поступку мора водити рачуна о критеријумима процене прекомерности имисија саджаним у чл. 5 ЗОСПО, али би га процесне карактеристике судског поступка за заштиту државине, које омогућавају сумарност и хитност, натерале да то учини брже од судије који примењује општа правила парничног поступка када одлучује о захтеву из негативне тужбе или о захтевима из тужби регулисаних чланом 156 ЗОО.

Према Закону о заштити животне средине, загађивање животне средине јесте уношење загађујућих материја или енергије у животну средину изазвано људском делатношћу.¹⁰⁹ Загађење животне средине се посматра као поврда еколошког стања земљишта, воде и ваздуха.

¹⁰⁸ М. Вучковић, *op.cit.*, стр. 171-172.

¹⁰⁹ чл.3.ст.1.тач.11. Закона о заштити животне средине, Сл. гл. РС бр. 135/2004., измене: бр. 36/2009.

У петиторном поступку тужбени захтев је кондемнатрне природе и треба да садржи захтев за престанак даљег еколошког узнемиравања, уздржавање од одређених активности које доприносе загађењу, као и захтев за отклањање узрока узнемиравања. Уколико је дошло до оштећења здравља, посотји могућност да се по правилима облигациног права тражи накнада штете. Лица која су активно легитимисана у поступцима могу да захтевају и предузимање привремених мера као и плаћање казне у случају поновљеног узнемиравања.

Што се пак тиче тужбеног захтева који је деклараторне природе, у поступку ради заштите од узнемиравања која настају услед недопуштених имисија, не би имале никаквог значаја, јер би суд у тим поступцима утврдио само постојање опасности.

Када су у питању сметања проузрокована имисијама, мишљења смо да посебан значај има изрицање различитих мера усмерених на заштиту од даљег сметања, као што су уградња филтера за пречишћавање ваздуха или изградња одговарајућих постојења којима би се штетини утицаји свели на подношљиву меру. У супротном, уколико лица не поступи по препорученим мерама треба увести могућност новчаног кажњавања због непридржавања. Те би се изрицањем поментих мера и запрећеним новчаним казнама, створила свест код лица чија је делатност општекорисна и дозвољена од стране државиних органа, да је очување и заштита животне средине заиста важна за свако друштво.

У овим поступцима веома је битна превенција, која чини једно од основних начела еколошког права. То се код еколошке парнице испољава у томе да се заштита може тражити и ако још увек није дошло до повреде, само ако постоји опасност да ће настати штета. Начело превенције у посесорном поступку може у потпуности остварити путем института привремених мера.

ЗАКЉУЧАК

Правни пореци пружају заштиту државини, независно да ли је она заснована на правном основу или не. Државина се пре свега штити кроз заштиту права својине и других права на ствари из којих проистиче овлашћење на држање ствари, као и путем кривичноправне заштите. Међутим, држалац који је сметан у државини има право да тражи заштиту своје фактичке власти. Заштитом државине правни поредак обезбеђује функционисање државног апарата и искључује могућност да неко узурпира улогу суда. Правна заштита државине одвија се преко судова опште надлежности. У парницама због сметања државине расправља се и доказује о чињеницама последњег стања државине и насталог сметања, а о праву на државину, о правном основу, савесности државине као и о захтеву за накнаду штете проузроковану сметањем се не расправља.

Судска заштита државине замишљена је као брз, ефикасан и економичан правни пут, а што је веома значајно за заштиту од имисија.

Суд је према ЗПП-у у обавези да приликом одређивања рокова и рочишта у парницама због сметања државине да посебно води рачуна о хитности предузимања одређених радњи као и коначног решавања самог спора. Мишљења смо да је значај хитности државинског поступка посебно наглашен и значајан код поменутих случајева

узнемиравања имисијама, као што је случај узнемиравања државине испуштањем атмосферских вода са олука усмереног ка кући тужиоца. Ова карактеристика државинског поступка може умногоне допринети спречавању настанка ненадокнадиве штете, и очувању важних имовинских добара непосредно узнемиреног, а посредно и друштва као целине.

1. Полазна хипотеза, да би лица могла да обезбеде егзистенцију за себе и своју породицу потребно је да држава и државни апарат на одређени начин регулише односе који постоје између држаоца одређене ствари и права да он ту ствар користи, уз обавезу спречавање сваког трећег лица кроз институт судске заштите од сметања државине, који онемогућава држаоца да на тај начин уновчи однос који има према својим стварима без обзира да ли је њихов однос заснован на праву је потврђена.

2. Хипотеза којом је предвиђено да свако има право да захтева заштиту државине, под условом да се противправном радњом сметаоца (са елементима природне воље и у случају упућивања озбиљне претње), мења до тада последња мирна државине односно одређено фактичко стање и успоставља ново, али се искључује право на заштиту у случају више силе или услед стања неурачунљивости је потврђена.

3. Хипотеза где се као разлог судске заштите наводи обавеза да се пружи заштита власнику ствари, његовој вољи и слободи, односно да држалац може слободно да располаже којим стварима, као и о обезбеђену нормалних односа у друшву уз контролу од стране државе, тј. ради заштите јавног реда и мира, је последица логичког размишљања. Али се већина аутора опредељује да основ заштите лежи у апсолутним, релативним или мешовитим теоријама.

4. Хипотеза: сваки од суддржалаца може да захтева заштиту како у односу на трећа лице тако и у односу на суддржаоце. Ова хипотеза је потврђена када је једном суддржаоцу онемогућено или отежано коришћење ствари, али постоје изузеци, када је потребно расправљати правна питања

5. Хипотеза да брачни другови имају право да покрећу поступак у случају узнемиравања или одузимања је потврђена само ако је да заштитиа нужна и када је реч о једном облику сметања и то узнемиравању. Код одузимања није могуће с обзриом да би се вређеала правила у погледу брачне тековине .

6. Хипотеза: непосредни држалац има право да захтева заштиту како према трећим лицима тако и према посредним држаоцима. Потврђена, а у односу на посредне држаоца само ако га узнемиравају и одузимају ствар.

7. Хипотеза: услов да би посредни држалац захтевао заштиту лежи у правном послу којим се одређује његово понашање је потврђена с обзиром да се последње мирно стање државине доказује правним послом.

8. Хипотеза да се заштита од имисионих утицаја може пружити како у петиторном тако и у посесорном поступку је потврђена. Али се поставља питање који поступак има предности. – Према ЗОО чланом 156 предвиђено је да свако има право да захтева од суда да нареди лицу који изазива опасност знатније штете, уклањање тих извора опасности али и предузимање одговарајућих мера за спречавање њеног настанка. У петиторном поступку, утврђује се противправност, не узима се у обзир воља сметаоца, па смо мишљења да петиторни поступак има предност кад је у питању заштита од имисионих утицаја.

9. Хипотеза: Заштита животне средине и непокретности од недопуштених имисија је могућа само ако је реч о имисионој претњи преко граница које су предвиђене посебним законима, је потврђена

10. Хипотеза: Начело хитности се ефикасније реализује у поступку због сметања државине јер се не испитују правна питања, уз изузетке истицања приговора манљиве државине и приговора *petitorium absorbet possessorium*, је потврђена

11. Хипотеза да се недостаци петиторне заштите од узнемиравања имисијима могу заобићи у посесорном поступку је потврђена, с обзиром да се по правилима петиторног поступка пружала заштита само власницима, а према правилима посесорног поступка сва лица која трпе узнемиравање од прекомерних имисија. Такође, недостатак петиторног поступка јесте да се та заштита не би могла тражити у односу на лица која имају дозволу за такве недопуштене имисије.

12. Хипотеза да се начело превенције, као еколошко начело, остварује путем института привремених мера и има за циљ отклањање ненадокнадиве штете је потврђена.

Највећа замерка се односи на дужину трајања посесорног поступка и на обесмишљавању значаја начела хитности. С обзиром на судску праксу, долазимо до закључка да се у државинским споровима дешавају разне злоупотребе и пропусти, као и да је начело слободне оцене доказа и судијско уверење широко постављено, те смо мишљења да се та права која припадају судијама треба ограничити и на тај начин обезбедити сигурност грађана. Одредбе Закона о парничном поступку као и Закона о основама својинско правних односа не треба због тога рестриктивно тумачити јер се не примењују на начин на који би требало.

Такође смо мишљења да би судска заштита била пружена на што бољи начин, уколико би судије унапредиле своја знања у области овог сложеног института, с обзиром на велики број усвојених жалби и предмета враћених на поновно одлучивање.

Приликом упуштања у ове поступке треба бити опрезан и извагати да ли би на крају било веће штете или користи од њиховог вођења. Адвокатска тарифа на име писања поднесака, тужбе, као и приступа сваком одржаном и неодржаном рочишту је за стандард и платежну моћ грађана врло висока, те није на одмет пре упуштања у државински спор размислити и о тој чињеници.

ЛИТЕРАТУРА

• Књиге, чланци, монографије и коментари закона

1. В. Водинелић, Шта се штити у посесорном поступку, О појму и природи државине(поседа)., Дјелотворна правна заштита у правичном поступку- Изазови правосудних трансформација на југу Еуропе, Правни факултет свеучилишта у Загребу., Загреб., 2013. Доступно на: https://www.pravo.unizg.hr/_download/repository/Liber_amicorum_MD_-_puni_tekst.pdf;
2. М. Вучковић, Грађанскоправни аспект заштите од прекомерних имисија, докторска дисертација, Ниш, 2018.;
3. Н. Гавела, Посјед ствари и права, Загреб, 1999;
4. Н. Гавела, ет А1, Стварно право, Свезак први, Загреб, 2007;
5. А. Гамс, Дискусија о неким проблемима из грађанског права, „Архив за правне и друштвене науке“, 1960., бр. 3-4;
6. А. Гамс, Основи стварног права, Београд, 1971;
7. А. Ђорђевић, Систем приватног (грађанског) права, Београд, 1903;
8. А. Етеровић, Сметање посједа у судској пракси, Сарајево, 1989;
9. Л. Јоцић, Циљеви посесорне заштите, Зборник радова Правног факултета у Нишу, Ниш, 1990;
10. Р. Ковачевић Куштримовић, М. Лазић, Стварно право Пунта, Ниш 2009;
11. Р. Кеча, Б. Старовић, Грађанско процесно право, Нови Сад, 2004;
12. С. Крнета, Питање заштите посједа, Годишњак, Сарајево;
13. М. Лазић, Правна дејства државине према Српском грађанском законнику, Ниш, 1995;
14. М. Лазић, Практикум за стварно право, Ниш, 2003;
15. М. Орлић, Заштита државине (поседа)., Анали правног факултета у Београду 1979/3-4., 1979;
16. З. Поповић, Заштита државине., Правни живот бр. 12/87, вол. 37., 1987;
17. Милан Петровић, Имисије, Анали Правног факултета у Београду, бр. 3-4/1979;
18. И. Пухан, Римско право, Београд, 1969;
19. А. Ромац, Извори римског права, Загреб, 1973;
20. З. П. Рашовић, заштита заједничке државине и заједничке својине брачних другова, Гласник, Нови Сад, 1985;

21. О. Станковић, С. Перовић, М. Трајковић ., Енциклопедија имовинског права и права удруженог рада I-III., том II., Посјед., Београд., 1978;
22. Д. Стојчевић, Римско приватно право, XIII издање, Београд, 1983;
23. В.Спаић, Стварно право, Сарајево, 1949;
24. О. Станојевић, Римско право, Београд, 2007;
25. Р. Цветић, Практикум за Судску праксу-грађанско право „Правна дејства државине“.,Нови Сад, 2004;

- **Прописи**

1. Закон о основама својинско правних односа, "Сл. Лист СФРЈ", бр. 6/80 и 36/90, "Сл. Лист СРЈ", бр. 29/96 и "Сл. Гласник РС", бр. 115/2005 – др. закон);
2. Српски грађански законик.Доступно на: https://www.harmonius.org/sr/pravni-izvori/jugoistocna-evropa/privatno-pravo/srbija/Srpski_gradjanski_zakonik_1844.pdf;
3. Закон о парничном поступку, "Сл. Гласник РС, бр. 72/2011, 49/2013 – одлука УС, 74/2013 – одлука УС, 55/2014, 87/2018 и 18/2020“;
4. Закон о водама, "Службени гласник РС", бр. 30/2010 и 93/2012.;
5. Закон о облигационим односима, „сл. Лист СФРЈ“, бр. 29/78, 39/85, 45/89-одлука УСЈ и 57/89, „Сл. Лист СРЈ“, бр. 31/93, „Сл. Лист СЦГ“, бр 1/2003-уставна повеља и „ Сл. Гласник РС“, бр.18/2020);
6. Закона о извршењу и обезбеђењу (Службени гласник РС; бр 31/11, 99/11), затим члан 366 Закону о извршењу и обезбеђењу Сл. Гласник РС, бр. 106/2015, 106/2016-аутентично тумачење, 113/2017- аутентично тумачење, 54/2019;
7. Нацрт Грађанског законика Републике Србије. Доступно на: Сајт Министарства правде Републике Србије Датум преузимања: 10.08.2017.године;
8. Правилник о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу („Сл. Гласник РС“, бр. 22/2015);
9. Закон о својини и другим стварним правима, доступно на: <http://www.ius.bg.ac.rs/prof/materijali/xivmil/NACRT%20ZAKONIKA%20O%20SVOJINI.pdf>;
10. Преднацрт грађанског законика Републике Србије. Доступно на: https://www.paragraf.rs/nacrti_i_predlozi/280519-prednacrt-gradjanskog-zakonika-republike-srbije.html;
11. Закона о заштити животне средине, Сл. гл. РС бр. 135/2004., измене: бр. 36/2009;

- **Судска пракса**

1. Одлука Окружног суда у Београду, Гж. 8463/99, Судска пракса, бр. 4/2001;
2. Врховни суд Србије Гзз108/83, извор М. Лазић, практикум за стварно право;
3. ВС Хрватске, Гзз44/81 од 10.1981., извор М. Лазић, практикум за стварно право;
4. Врховни суда Србије Гзз бр.319/73, извор С. Вуковић, судска пракса из својинско правних односа, Београд, 2003;
5. Окружни суд Бјеловар, гж.бр. 1071/80 од 25.06.1980. године., извор: Paragraflex;
6. Решење окружног суда у Пожаревцу, Гж.бр. 1386/95, извор: Paragraflex;
7. Решење Основног суда у Лесковцу П.бр. 1151/2017 од 18.10.2018. године, извор: Paragraflex;
8. Решење Апелационог суда у Нишу Гж.бр. 1760/2019 од 26.03.2019. године., извор: Paragraflex;
9. Решење Вишег Трговинског суда, Пж. Бр. 8669/2003 од 11.03.2004. године, извор: Paragraflex;
10. Окружни суд у Ваљеву, Гж. бр.1247/06 од 30.08.2006., извор М. Лазић, практикум за стварно право;
11. Окружни суд Сарајево, Гж349/77 од 9.2.1977. године, извор М. Лазић, практикум за стварно право;
12. Врховни суд Србије, Гзз319/73, извор: Paragraflex;
13. Окружни суд у Ваљеву, Гж 860/81, извор: Paragraflex;
14. Решење Вишег суда у Нишу, Гж 1323/2013 од 10.06.2013. године,извор:Paragraflex;
15. Решење Вишег суда у Нишу, Гж. 2162/2012од 06.12.2012. године, Извор: Paragraflex;
16. Решење Вишег суда у Суботици, Гж. 80/2012 од 28.2.2012. године, Извор: Paragraflex;
17. Решење Вишег суда у Ваљеву, Гж. 442/2010 од 18.3.2010. године, извор: Paragraflex;
18. Решење Вишег суда у Београду, Гж. 7809/2012 од 4.9.2014. године, Извор:Paragraflex;
19. Решење Вишег суда у Ваљеву, Гж. 172/2011 од 17.2.2011. године, Извор: Paragraflex;

20. Решење Вишег суда у Ваљеу, Гж. 497/2011 о д12.5.211. године, Извор: Paragraflex;
21. ЖСРи, Гж. 1231/1998, од 23. вељаче 2000. године), избор одлука Врховног суда Републике Хрватске, бр.1/2000;
22. Решење Окружног суда у Краљеву, Гж.881/95 од 19.07.1995., Intermex-Судска пракса, према Р.Цветић;
23. Решење Врховног касационог суда, Рев 1316/2014 од 17.12.2014. године, Paragraflex;
24. Решење Вишег трговинског суда, Пж. 2410/2005 од 31.3.2005године - Судска пракса трговинских судова - Часопис за привредно право, бр. 2/2005 - стр. 27, извор Paragraflex;
25. Решење Привредног апелационог суда, Пж.6210/2013 од 26.9.2013. године, извор Paragraflex;
26. Решење Окружног суда у Сремској Митровици, Гж. 187/95 од 09.02.1995., Intermex - Судска пракса, према Р.Цветић, Практикум за судску праксу грађанско право;
27. Решење Окружног суда у Ваљеу, Гж. 1136/2006 од 28.6.2006. године, извор Paragraflex;
28. Схватање дугостепеног грађанског одељења Окружног суда у Београду од 5.10.1995;
29. Окружни суд у Сплиту, Гж3067/88 од 4.11.1988. године, извор М. Лазић, практикум за стварно право;
30. Врховни суд Србије Гзбр. 225/67 од 6.11.1967. године, извор М. Лазић, практикум за стварно право;
31. Правно схватање Грађанског одељења Апелационог суда у Крагујевцу, усвојено на седници од 20.12.2010. године;
32. Решење Окружног суда у Крагујевцу, Гж.бр. 275/91, извор М. Лазић, практикум за стварно право;
33. Закључак седнице (П/84) грађанског одељења Врховног суда Хрватске од 27.02.1984. године. Закључак са Саветовања грађанских и грађанско-правних одељења Савезног суда, Врховног војног суда и врховних судова република и покрајина одржаног 14. и 15. септембра 1983. године у Београду, Извор: А. Етеровић, Сметање Посједа у судској пракси;
34. Врховни суд Македоније, ГЗ335/78 од 23.08.1978. године, извор: Сметање поседа у судској пракси, Амила Етеровић, Сарајево, 1989;
35. Окружни суд Задар, Гж бр 53/87 од 12 10.1987. године, извор: Сметање поседа у судској пракси, Амила Етеровић, Сарајево, 1989;
36. Врховни суд Србије, Гж1198/77 од 14.11.1977. године, извор: Paragraflex;

37. Окружни суд у Титовој Митровићи, Гж. 18/2 од 20.05.1982. године, извор: Сметање поседа у судској пракси, Амила Етеровић, Сарајево, 1989;
38. Одлука Врховни суд Хрватске Гзбр. 67/84 од 7.11.1984. године, извор: Сметање поседа у судској пракси, Амила Етеровић, Сарајево, 1989;
39. Одлука Врховног суда Хрватске ГЗЗ 47/78 од 19.12.1978., извор: Сметање поседа у судској пракси, Амила Етеровић, Сарајево, 1989;
40. Одлука окружног суда у Сплицу Гжбр. 1414/84 од 4.5.1984.године, извор: Сметање поседа у судској пракси, Амила Етеровић, Сарајево, 1989;
41. Врховни суд БиХ Гвл. 14/88 од 16.06.1988. године, извор: Сметање поседа у судској пракси, Амила Етеровић, Сарајево, 1989;
42. Билтен судске праксе Савезног суда, број 23, децембар 1985. године, Билтен Врховног суда Војводине, број 5/86;
43. Врховни суд Хрватске ГЗЗ 161/52 од 3.12.1952. године, извор: практикум за стварно право, Мирослав Лазич, Ниш, 2003;

САЖЕТАК

Државина је фактичка власт и није потреба воља држаоца да ствар држи као своју. Државине се састоји у остваривању неког интереса, економског или другог, па је стога за постојање државине потребна општа, природна воља држаоца да ствар држи ради остваривања тог интереса. Државина и право на државину се некад поклапају, те у том случају правни субјект може имати право на државину које је засновано на неком правном послу, али државина може постојати и кад правни субјект нема право на државину.

Функције државине које се остварују кроз правна дејства су публицитетна функција и функција континуитета. Функција публицитета је значајна за стицање стварни права, а правна дејства која произилазе из функције континуитета су многобројна, али најважније правно дејство је заштита државине од сметања.

Предмет истраживања нашег рада „Судска заштита државине од узнемиравања“, те је наше истраживање било усредсређено на само питање заштите, говорили смо о почецима заштите и разлозима за посебну заштиту државине, а осврнули смо се на сам појам, карактеристике и облике сметања државине. затим, као важан део рада говорили смо о сметању државине узнемиравањем путем имисја. Указали смо на проблеме који се јављају у заштити државине у међусобним односима сувласника и у међусобним односима посредног и непосредног држаоца. Те смо се на крају осврнули на могуће начине заштите у решавању имисионих спорова.

Циљ нашег рада јесте првенствено ближе упознавање са судском заштитом државине као и испитивање колико је предметна правна регулатива верификована у пракси и да ли постоји потреба за евентуалним корекцијама постојећег позитивног права. С обзиром на то да питање судске заштите државине задире у приватну сферу живота појединаца, од великог је значаја упознати се са институтом сметања државине и специфичностима које из њега произилазе а све ради ефикасније примене закона у пракси.

Кључне речи: Државина; сметање поседа; судска заштита државине од узнемиравања;

SUMMARY

The subject of our research "Judicial protection of the state by harassment" is the analysis of the protection of the state in court proceedings, pointing out the advantages and disadvantages of judicial protection of the state in general, as well as the protection of the state from harassment. The manner how the water in which action of interference is performed, and giving conclusions based on the knowledge obtained during the research.

The aim of our work is primarily to perform an analysis of positive legal solutions, to give detailed answers to the question of what is the ratio legis of the introduction of the institute in the legal system of the Republic of Serbia. Also, the basic and general goal of this master's thesis is the processing, systematization and analysis of the state as a legal institute, then the elimination of various theoretical dilemmas and the presentation of new ideas.

The state is a de facto authority and does not require the will of the holder to hold the thing as his own. The state consists in the realization of some interest, economic or other, and therefore the existence of the state requires a general, natural will of the holder to hold the thing for the realization of that interest.

The state and the right to the state sometimes coincide, in which case a legal entity may have a right to the state based on a legal transaction, but the state may exist even when the real subject has no right to the state. The functions of the state that are realized through legal action are the function of publicity and the function of continuity.

The function of publicity is important for the acquisition of real rights, and the legal actions taken from the function of continuity are numerous, but the most important legal effect is the protection of the state from interference.

The subject of our research "Judicial protection of the state from harassment", and our research focused on the issue of protection, we talked about the beginning of protection and the reasons for special protection of the state, and we looked at the concept, characteristics and forms of state interference. Then, as an important part of the paper, we talked about disturbing the state by harassment through immissions. We have pointed out the problems that arise in the protection of the state in the mutual relations of the co-owners and in the mutual relations of the indirect and direct holder. Finally, we looked at possible ways of protection in resolving immission disputes.

The aim of our work is primarily to get acquainted with the judicial protection of the state as well as to examine how much the relevant legal regulations have been verified in practice and whether there is a need for possible corrections of the existing positive law.

Keywords: state; possession disturbance; judicial protection of the state from harassment

БИОГРАФИЈА СТУДЕНТА

Студент Милица Степановић рођена је 17.06.1994.године у Нишу. Основну школу „Трајко Стаменковић“ завршила у Лесковцу. Уписује и завршава Економску школу „Ђука Динић“ у Лесковцу, смер правни техничар. Дипломирала је на Правном факултету, Универзитета у Нишу 23.02.20018. године, са просечном оценом 8,76. школске 2018/2019 уписала је мастер студије на Правном факултету Универзитета у Нишу, на Општем смеру, ужа грађанскоправна научна област. Милица Степановић тренутно обавља приправнички стаж у адвокатској канцеларији у Лесковцу, почев од октобра 2018. године. Од знања страних језика, кандидат наводи енглески језик.